

บทที่ 3

บทบาทของสหรัฐฯ ในกระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ สมัยประธานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน (1993-2001) และ ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช (2001-2007)

ในบทนี้จะกล่าวถึงบทบาทของสหรัฐฯ ในการเจรจาสันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ในสมัยของประธานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน (1993-2001) และประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช (2001- 2007)

1. บทบาทของสหรัฐฯ ในการเจรจาสันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ในสมัยประธานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน (William J. Clinton: 1993-2001)

ประธานาธิบดีวิลเลียม เจ. คลินตัน (William J. Clinton) ได้รับเลือกตั้งในเดือนพฤศจิกายน 1992 และเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีแห่งสหรัฐฯ ในวันที่ 20 มกราคม 1993 ทั้งนี้ในช่วงแรกที่เข้ารับตำแหน่งนั้นเป็นช่วงที่สหรัฐฯ เผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการทำสงครามกับอิรัก¹ นอกจากนี้ การที่ระบบโลกเปลี่ยนแปลงไปจากระบบสองขั้วเป็นระบบขั้วเดียวโดยมีสหรัฐฯ ผงาดขึ้นมาเป็นจ้าวโลก (Hegemony) จากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตถือเป็นช่วงแห่งการสิ้นสุดประวัติศาสตร์หน้าเดิม (The End of History) ตามที่ฟรานซิส ฟูกูยามา (Francis Fukuyama) ได้กล่าวไว้ สหรัฐฯ ตกอยู่ในทางสามแพร่งยังไม่รู้ว่าจะเดินไปตามทางใดต่อไป ดังนั้นในการหาเสียงเลือกตั้งที่ผ่านมาคลินตันได้ประกาศนโยบายที่ค่อนข้างมุ่งเน้นกิจการภายในประเทศ² เพื่อพัฒนาความแข็งแกร่งภายในของประเทศและก้าวสู่ความเป็นมหาอำนาจของ

¹ Barry Rupin, "The United States and the Middle East 1993," Middle East Contemporary Survey, <<http://meria.idc.ac.il/us-policy/data1995.html>>, 1995.

² Alan Tonelson, "Superpower without a Sword," Foreign Affairs, 72:3 (Summer 1993), p. 166.

โลกอย่างมั่นใจ แต่อย่างไรก็ดี มิได้หมายความว่าสหรัฐฯ จะละทิ้งบทบาทของการเป็น “ตัวกลาง” ในการเจรจาสันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ ดังจะเห็นได้จากบทบาทของสหรัฐฯ ในกระบวนการรักษาสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ที่เกิดขึ้นในสมัยประธานาธิบดีคลินตัน ดังต่อไปนี้

1.1 กระบวนการสันติภาพออสโล (Oslo Peace Process) การประกาศหลักการ (The Declaration of Principles) และ สัญญาออสโล (The Oslo Accords)

รัฐบาลคลินตันได้รับมรดกในการแก้ปัญหาอาหรับ-อิสราเอลมาจากผู้ที่ดำรงตำแหน่งก่อนหน้าเขา คือ ประธานาธิบดีจอร์จ เออร์เบิร์ต วอร์กเกอร์ บุช และรัฐมนตรีต่างประเทศ เจมส์ เบเกอร์ ที่ได้ร่วมผลักดันให้เกิด “การประชุมสันติภาพมาดริด (Madrid Conference)” เมื่อปี 1991³ ต่อมา ในช่วงเดือนมิถุนายนและเดือนกรกฎาคม 1993 ได้มีการเจรจาระหว่างอิสราเอล นำโดยนายยิตซัค ราบิน (Yitzhak Rabin) และขบวนการปลดปล่อยปาเลสไตน์ (PLO) นำโดยนายยาซีร์ อะเราะฟาต (Yasser Arafat) ที่ได้เริ่มเป็นรูปร่างขึ้นหลังจากการแอบเจรจากันอย่างลับ ๆ โดยการจัดการของนอร์เวย์ที่เรียกว่า กระบวนการสันติภาพออสโล (Oslo Peace Process)⁴ ดำเนินมาตั้งแต่ต้นเดือนมกราคม ปี 1993 เป็นต้นมา⁵ แล้วในวันที่ 20 สิงหาคม 1993 รัฐมนตรีต่างประเทศของนอร์เวย์ นายโจฮัน เจอร์เกน โฮลต์ (Johan Jørgen Holst) ได้ยืนยันว่าทั้งสองฝ่ายได้บรรลุข้อตกลงชั่วคราว และทั้ง PLO และอิสราเอลได้ร่วมลงนามยอมรับ “ประกาศหลักการ (Declaration of Principles)”⁶ ที่เรียกร้องให้ PLO ยอมรับว่าอิสราเอลเป็นประเทศหนึ่งอย่างเป็นทางการ

³ Michael C. Hudson, “The Clinton Administration and the Middle East: Squandering the Inheritance?,” *Current History*, 93:580 (February 1994), P.51.

⁴ Betty J. Bailey, “A Timeline of the Arab-Israel Conflict,” <<http://www.cmep.org/documents/Timeline.htm>>, 2007.

⁵ ธารทอง ทองสวัสดิ์, “อิสราเอล,” *เอเชียรายปี 1994/2537* (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), น. 334.

⁶ Michael C. Hudson, op. cit., footnote 3, p. 52.

ทางการและจะเลิกก่อการร้าย โดยแลกกับการที่อิสราเอลจะคืนฉนวนกาซ่าและเมืองเจอร์ริโค (Jericho) ให้แก่ผู้ครองใหม่ของปาเลสไตน์⁷ และจากการเจรจาดังกล่าวนี้อาจพัฒนาไปสู่การลงนามระหว่างนายกรัฐมนตรีอิสราเอล ราบินและรัฐมนตรีต่างประเทศชิมอน เปเรส (Shimon Peres) กับ ยาสเซอร์ อะเราะฟาต ผู้นำขบวนการ PLO ในสัญญาออสโล (The Oslo Accords) ที่ทำเนียบขาว ณ โรสการ์เดน (Rose Garden) ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีประธานาธิบดีคลินตันร่วมเป็นคนกลางในการเซ็นสัญญา

ในช่วงนี้ แนวความคิดเรื่องรัฐอิสราเอลได้เริ่มก่อรูปขึ้น การลงนามระหว่างยิว-ปาเลสไตน์ก่อให้เกิดความสัมพันธ์สองฝ่ายขึ้นมาหลังจากตกอยู่ในภาวะแห่งการเป็นศัตรูกันมาเป็นเวลายาวนานกว่า 30 ปี⁸ ต่อมา ในเดือนตุลาคม 1993 อะเราะฟาตและราบินได้พบกันที่กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ เพื่อเจรจายละเอียดในหลักการที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาออสโล แม้จะมีการตกลงสันติภาพผ่านไปแล้วที่กรุงวอชิงตัน แต่ทั้งสองฝ่ายก็ต้องเผชิญกับปัญหาสำคัญอื่น ปัญหาที่ว่านี้ก็คือ การที่จะทำให้ข้อตกลงดังกล่าวเป็นที่ยอมรับภายในกลุ่มของตนเอง เพราะการต่อต้านจากภายในกลุ่มที่มีต่อแผนสันติภาพนี้เป็นสิ่งที่รุนแรงยิ่งกว่าการต้องเผชิญกับการคัดค้านจากฝ่ายตรงข้าม⁹

ต่อมาในวันที่ 4 พฤษภาคม 1994 ทั้งสองฝ่ายก็ได้ยอมให้มีการลงนามในข้อตกลง (Accords) ที่กรุงไคโร โดยข้อตกลงนี้ได้ยินยอมให้ชาวปาเลสไตน์จำนวนสองล้านคนที่อยู่ในเขตยึดครองของอิสราเอลสามารถปกครองตนเองได้ในขอบเขตจำกัด และให้อิสราเอลถอนทหารออกจากเขตยึดครองกาซ่าและเจอร์ริโคใน 3 วันหลังจากการลงนาม การตกลงครั้งนี้ แม้ไม่มีฝ่ายใดได้ทุกอย่างตามที่ต้องการ แต่ก็บรรลุผลสำเร็จในแง่ที่ปาเลสไตน์หวังว่าจะเปิดทางให้ก้าวต่อไปสู่ความเป็น

⁷ Carol Migdalovitz, "Israel-Arab Negotiations: Background, Conflicts and U.S. Policy," CRS Report for Congress, (9 July 2007), <<http://www.fas.org/spp/crs/mideast/RL33530.pdf>>, p. 28.

⁸ จรัญ มะลูลีม, "ตะวันออกกลาง," เอเชียรายปี 1994/2537 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), น. 302.

⁹ ธารทอง ทองสวัสดิ์, "อิสราเอล," เอเชียรายปี 1994/2537, น. 337.

รัฐเอกราช ในขณะที่อิสราเอลสามารถปลดภาระในการดูแลรักษาความปลอดภัยในบริเวณเขตปกครองตนเองออกไปได้ หลังจากที่มีการดูแลความปลอดภัยเป็นภาระที่หนักของอิสราเอลเป็นอย่างมากนับตั้งแต่อินทิฟาฎะฮ์ (Intifadah) ที่เกิดขึ้นเมื่อปี 1987¹⁰

1.2 การเจรจาสันติภาพออสโล II หรือ ออสโล บี (Oslo II or Oslo B)

ขณะที่การเจรจากำลังดำเนินไปในปี 1995 นี้ กลุ่มต่อต้านกระบวนการรักษาสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ซึ่งมีทั้งมุสลิมกลุ่มญิฮาด (Jihad) ฮามาส (Hamas) และฝ่ายอิสราเอลเองได้ก่อเหตุร้ายขึ้นหลายครั้งเพื่อบ่อนทำลายกระบวนการสันติภาพ นอกจากนี้ก็ยังมีการกระทบกระทั่งกันเองระหว่างชาวยิวกับชาวปาเลสไตน์ในเขตยึดครองเวสต์แบงก์และฉนวนกาซ่า ยิ่งไปกว่านั้น ความคลุมเครือของประกาศหลักการยังคงสร้างปัญหาในประเด็นต่าง ๆ เช่น การให้ความหมายของการปกครองตนเองในดินแดนเจริโค (Jericho) การปล่อยตัวนักโทษปาเลสไตน์ สถานภาพของทหารอิสราเอลที่ดำรงอยู่ในเขตยึดครอง เป็นต้น¹¹ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อการสร้างสันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ แต่อย่างไรก็ดี แม้จะมีการก่อก่อด้านจากกลุ่มต่าง ๆ แต่นายกรัฐมนตรียิซฮัค ราบิน ยังคงยืนยันอย่างหนักแน่นว่าจะสานต่อกระบวนการสันติภาพให้บรรลุผลสำเร็จโดยมิได้สนใจต่อกระแสเรียกร้องที่ต้องการให้อิสราเอลระงับการเจรจาสันติภาพกับปาเลสไตน์ หลังจากที่เคยพยายามเจรจากันมาหลายเดือน ในที่สุด อิสราเอลและปาเลสไตน์ได้บรรลุข้อตกลงฉบับชั่วคราว ว่าด้วยเรื่องการขยายเขตปกครองของปาเลสไตน์ในเขตเวสต์แบงก์เมื่อ

¹⁰ ธารทอง ทองสวัสดิ์, “อิสราเอล,” เอเชียรายปี 1995/2538 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), น. 319-320.

¹¹ Michael C. Hudson, op. cit., footnote 3, p. 54.

วันที่ 28 กันยายน 1995 หรือที่เรียกกันในเรื่องว่าออสโลบี (Oslo B)¹² ที่มีสาระครอบคลุมในเรื่องการขยายเขตการปกครองตนเองในฉนวนกาซ่าและที่เมืองเจอร์ริโคในเวสต์แบงก์ให้แก่สภาแห่งชาติปาเลสไตน์ (Palestinian National Authority - PNA) และภายใน 6 เดือนหลังจากที่อิสราเอลคืนดินแดนบางส่วนไปแล้ว อิสราเอลจะต้องมอบดินแดนในเขตยึดครองคืนให้แก่ PNA อีก 6 แห่ง ยกเว้นที่เมืองเฮบรอนซึ่ง PNA จะได้สิทธิดูแลในบางพื้นที่เท่านั้น¹³ นอกจากนี้ แถลงการณ์ฉบับนี้ยังได้เรียกร้องให้ประเทศที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ปาเลสไตน์ได้รับให้ความช่วยเหลือโดยเร็ว และ

¹² รายละเอียดข้อตกลง Oslo B

1. อิสราเอลจะถอนทหารออกจากเขตเวสต์แบงก์หลังจากที่ลงนามรับรองในข้อตกลงแล้ว 10 วัน และจะถอนทหารให้แล้วเสร็จใน 6 เดือนถัดไป โดยในช่วงแรกจะเป็นการถอนทหารออกจากเมืองเจนิน (Jenin) นาบลัส (Nablus) ทุลคาเร็ม (Tulkarem) คาลิลยา (Kalilya) รามัลลาห์ (Ramallah) และเบธเลแฮม (Bethlehem) ซึ่งรวมพื้นที่ ของ 6 เมืองนี้เท่ากับร้อยละ 4 ของพื้นที่ทั้งหมดในเขตเวสต์แบงก์ โดย PNA มีหน้าที่ดูแลเรื่องความปลอดภัยในเมืองทั้งหมดเหมือนในเมืองเจอร์ริโคและกาซ่า อย่างไรก็ตาม พลเรือนชาวอิสราเอลและผู้ตั้งรกรากชาวยิวจะได้รับสิทธิเสรีภาพในการเดินทางในพื้นที่ดังกล่าวและทหารอิสราเอลยังมีสิทธิเข้าไปแทรกแซงทางการทหารรวมทั้งการควบคุมเส้นทางในเขตเวสต์แบงก์ที่ผู้ตั้งรกรากชาวยิวต้องสัญจรผ่านไป

2. ภายใต้ข้อตกลง อิสราเอลจะปล่อยตัวนักโทษการเมืองปาเลสไตน์เป็น 3 ระยะคือ ชุดแรกจะได้รับการปล่อยตัวหลังจากที่รัฐสภาอิสราเอลประชุมหารือและลงมติรับรองข้อตกลงเรียบร้อยแล้ว ชุดที่สองจะได้รับการปล่อยตัวในตอนเย็นของวันเลือกตั้ง ส่วนที่เหลือจะได้รับการปล่อยตัวตามหลักเกณฑ์ที่จะต้องมีการหารือกันอีกครั้ง

3. การเลือกตั้งปาเลสไตน์ ซึ่งคาดว่าจะมีขึ้นในช่วงกลางเดือนเมษายน 1996 นั้น ผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องเป็นชาวปาเลสไตน์ที่อาศัยอยู่ในเขตกาซ่าและเวสต์แบงก์เป็นเวลา 3 ปี หรือมากกว่านั้น และต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป ส่วนเจ้าหน้าที่สังเกตการณ์เลือกตั้งจะประกอบไปด้วย ผู้แทนจากแคนาดา อียิปต์ ญี่ปุ่น นอร์เวย์ รัสเซีย แอฟริกาใต้ สหรัฐอเมริกา ยุโรป องค์การการประชุมกลุ่มมุสลิม และองค์การไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ส่วนชาวปาเลสไตน์ในเขตเยรูซาเล็มตะวันออกจะมีสิทธิเลือกตั้งภายใต้การจัดการพิเศษ

4. ชาวปาเลสไตน์ในเขตเยรูซาเล็มที่มีสิทธิเข้าทำงานในสำนักงานของปาเลสไตน์จะต้องมีถิ่นฐานแห่งที่ 2 อยู่ในกาซ่าและเวสต์แบงก์ด้วย

5. สำหรับการเลือกตั้งจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาปาเลสไตน์ 82 คน และหัวหน้าหรือประธานาธิบดีของคณะผู้บริหาร โดยสภาปาเลสไตน์จะมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวปาเลสไตน์ แต่ในระยะสั้น อิสราเอลยังต้องรับผิดชอบเรื่องระบบความปลอดภัยนอกเขตการปกครองและกิจการต่างประเทศ

¹³ ปรียานูช ปัญจวงศ์, "อิสราเอล," เอเชียรายปี 1996/2539 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), น. 390-391.

ให้อะระะปาตยอหมยกลีกการพัฒนาเยรูซาเล็มตะวันตก ส่วนทางด้านอิสราเอลก็ให้ปาเลสไตน์เข้าไปปกครองทางเวสต์แบงก์ โดยทั้งสองฝ่ายควรหามาตรการร่วมกันเพื่อยุติการใช้ความรุนแรงสร้างความเชื่อมั่นให้ต่อกันและให้มีความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจต่อกันและส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของตนในดินแดนปกครองตนเองด้วย¹⁴ นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรเขตการปกครองในเวสต์แบงก์ออกเป็น 3 เขต กล่าวคือ Area A จะอยู่ภายใต้การปกครองโดยตรงของปาเลสไตน์ Area B จะเป็นการปกครองร่วมระหว่างปาเลสไตน์ซึ่งดูแลทางด้านพลเรือน และอิสราเอลดูแลทางด้านความมั่นคง และ Area C จะเป็นพื้นที่ส่วนที่อิสราเอลผูกขาดการปกครองแต่เพียงผู้เดียว¹⁵

แต่อย่างไรก็ดี ในเช้าตรู่ของวันที่ 5 พฤศจิกายน 1995 ได้เกิดเหตุการณ์หนึ่งอันนำมาซึ่งการหยุดชะงักของกระบวนการสันติภาพ นั่นคือ การเสียชีวิตของนายกรัฐมนตรียอชักรابين จากการลอบสังหารภายหลังจากที่นายราบินเสร็จจากการกล่าวสุนทรพจน์ในงานชุมนุมเพื่อใช้สันติภาพต่อต้านความรุนแรงในกรุงเทลอาวีฟ (Tel Aviv) โดยผู้สังหารเป็นชายชาวยิววัย 27 ปี ชื่อนายยีกัลป์ อามีร์ (Yigal Amir) เป็นชาวยิวผู้ต่อต้านนโยบายแลกดินแดนเพื่อสันติภาพ โดยชนวนสำคัญของการสังหารครั้งนี้ก็คือ ความไม่พอใจต่อกระบวนการสันติภาพที่มีขึ้นเพื่อแลกกับความสงบที่นายราบิน แห่งอิสราเอล นายอะระะปาตแห่งปาเลสไตน์ นายคลินตัน แห่งสหรัฐฯ และมิตรประเทศร่วมกันสร้างขึ้น¹⁶

ต่อมาได้มีการจัดให้มีการเลือกตั้งในดินแดนปาเลสไตน์ตามข้อตกลงออสโลปี ในปี 1996 โดยนายอะระะปาตผู้นำปาเลสไตน์ได้รับความสำเร็จในการเลือกตั้งในเขตเวสต์แบงก์อันเป็นดินแดนที่ปกครองตัวเองได้เพียงครั้งหนึ่งเพราะยังคงถูกยึดครองอยู่โดยอิสราเอล¹⁷ ในปีเดียวกันนั้นเอง นายเบนจามิน เนทันยาฮู (Benjamin Netanyahu) ผู้นำพรรคลิคุดได้ขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของอิสราเอล และได้ชะลอทุกอย่างตามข้อตกลงสันติภาพ ไม่ว่าจะเป็น

¹⁴ ธารทอง ทองสวัสดิ์, “อิสราเอล,” เอเชียรายปี 1995/2538, น. 320.

¹⁵ Betty J. Bailey, op. cit., footnote 4.

¹⁶ จรัญ มะลูลีม, “ตะวันออกกลาง,” เอเชียรายปี 1996/2539 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), น. 359.

¹⁷ จรัญ มะลูลีม, “ตะวันออกกลาง,” เอเชียรายปี 1997/2540 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), น. 278.

การสนับสนุนให้มีการสร้างอาณานิคมชาวยิวเพิ่มเติม และปล่อยชาวยิวเข้าไปแสวงบุญในเขตมัสญิด อัล-อักศอ (Al-Aqsa) ของมุสลิมในกรุงเยรูซาเล็ม นโยบายรัฐบาลใหม่ของอิสราเอลได้ปลูกฝังค่านิยมของอิสราเอลในฐานะรัฐประชาธิปไตยของชาวยิว และจะรักษาความเท่าเทียมกันใน “สิทธิ” ของชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อยเอาไว้ นอกจากนี้ รัฐบาลอิสราเอลยังได้ให้คำจำกัดความว่า PLO เป็นตัวแทนขององค์กรก่อการร้ายสากล¹⁸ จุดยืนดังกล่าวสร้างผลกระทบต่อโลกอาหรับและเป็นการปฏิเสธจุดยืนของรัฐบาลเก่าของนายเปเรสอย่างสิ้นเชิง¹⁹ ซึ่งจากการดำเนินนโยบายเช่นนี้ของนายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูได้ส่งผลให้เกิดการจลาจลขึ้นในเดือนกันยายนปี 1996 ส่งผลให้ชาวอาหรับปาเลสไตน์เสียชีวิตไปถึง 70 คน

จากการดำเนินนโยบายในลักษณะดังกล่าวของนายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูส่งผลให้ประธานาธิบดีคลินตันได้ออกมาตีเตียนอย่างหนักว่าเป็นการกระทำที่ทำลายสันติภาพซึ่งกำลังเดินทางมาด้วยดี ทั้งนี้ ประธานาธิบดีคลินตันได้กดดันทั้งเนทันยาฮู และอะเราะฟาตให้ได้มีการพบกันในวันที่ 4 กันยายน 1996 ที่เมืองอีเรซ (Erez) จุดต่อเชื่อมดินแดนระหว่างอิสราเอลและฉนวนกาซ่า โดยการพบกันดังกล่าวเป็นการพบกันเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูเข้ารับตำแหน่ง จากการพบกันดังกล่าวได้นำไปสู่การออกแถลงการณ์ร่วมกันว่าจะให้การสนับสนุนข้อตกลงที่ทำกันไว้ชั่วคราวของนายยิซฮัก ราบิน แต่แม้ว่าจะได้มีการออกแถลงการณ์ร่วมกัน นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูก็ยังคงประกาศสร้างบ้านในนิคมชาวยิวเพิ่มขึ้นอีก 6,500 ญูนิตในเขตที่เคยเป็นดินแดนของชาวอาหรับในเยรูซาเล็มตะวันออก แต่อย่างไรก็ดี ในกลางเดือนมีนาคม 1997 ก่อนหน้าที่จะถึงกำหนดการเลือกตั้งของอิสราเอลนั้น ประธานาธิบดีคลินตัน ได้เดินทางมาเยือนอิสราเอลเป็นเวลา 1 วันหลังเกิดเหตุกลุ่มผู้ก่อการร้ายได้ก่อเหตุลอบวางระเบิดสังหารชาวอิสราเอลและคลินตันได้ประกาศว่าจะร่วมมือกับอิสราเอลในการปราบปรามขบวนการก่อการร้าย และจะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่รัฐบาลอิสราเอลเป็นมูลค่า 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐสำหรับนำไปจัดซื้ออุปกรณ์ตรวจจับระเบิดและจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ทางด้านเทคนิคและยุทธวิธีในการสืบหาตัว

¹⁸ Jewish Virtually Library, “Palestine Liberation Organization (PLO),”

<<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Terrorism/plo.html>>.

¹⁹ จรัญ มะลูลีม, “ตะวันออกกลาง,” เฉลียวรายปี 1997/2540, น. 280.

กลุ่มก่อการร้าย²⁰ ท่าทีของประธานาธิบดีคลินตันที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมีผลมาจากในช่วงนั้นกำลังเป็นช่วงหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐฯ ซึ่งประธานาธิบดีคลินตันต้องยอมโอนอ่อนให้กับอิสราเอลเพราะยังต้องอาศัยคะแนนสนับสนุนจากชาวอเมริกันเชื้อสายยิวที่อาศัยอยู่ในสหรัฐฯ เพื่อช่วงชิงตำแหน่งประธานาธิบดีสมัยที่ 2 และแม้ว่านายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูอาจจะยังคงมีความขุ่นเคืองใจอยู่บ้างจากกรณีที่ประธานาธิบดีคลินตันเคยแสดงท่าทีสนับสนุนนายเปเรสอย่างออกนอกหน้าในการเลือกตั้งที่ผ่านมาของอิสราเอล แต่เขาสามารถเก็บความรู้สึกได้เป็นอย่างดี²¹

1.3 ข้อตกลงว่าด้วยการถอนทหารออกจากเมืองเฮบรอน (Protocol Concerning the Redeployment in Hebron)

หลังจากที่สหรัฐฯ ได้เพียรพยายามเจรจากับอิสราเอลและปาเลสไตน์มาเป็นเวลาหลายเดือน ในที่สุดทั้งสองฝ่ายก็ได้ตัดสินใจลงนามรับข้อตกลงว่าด้วยการถอนทหารออกจากเมืองเฮบรอน (Protocol Concerning the Redeployment in Hebron) ที่ตั้งอยู่ในเขตเวสแบงก์เมื่อวันที่ 15 มกราคม 1997 ซึ่งรายละเอียดของข้อตกลงนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการด้านพลเรือนและความมั่นคงปลอดภัยในพื้นที่ดังต่อไปนี้²²

1. ฝ่ายอิสราเอลตกลงจะถอนทหารออกจากพื้นที่ 4 ใน 5 ส่วนของพื้นที่ทั้งหมดให้เสร็จสิ้นภายใน 10 วัน ส่วนชาวปาเลสไตน์ประมาณ 100,000 คนที่อาศัยอยู่ทางฝั่งตะวันตกของเมืองเฮบรอนเรียกว่า H-1 จะอยู่ภายใต้การปกครองปาเลสไตน์ ขณะที่พื้นที่อีก 1 ส่วนที่เรียกกันว่า H-2 ซึ่งมีชาวยิวอาศัยอยู่ประมาณ 450 คน และชาวปาเลสไตน์อีก 20,000 คน จะยังคงอยู่ภายใต้การปกครองอิสราเอล โดยพลเรือนทั้งสองฝ่ายสามารถเดินทางติดต่อข้ามแดนกันได้โดยอิสระ

²⁰ ปริยานุช ปัญจวงศ์, “อิสราเอล,” เอเชียรายปี 1997/2540 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), น. 302-303.

²¹ เรื่องเดียวกัน, น. 313.

²² ปริยานุช ปัญจวงศ์, “อิสราเอล,” เอเชียรายปี 1998/2541 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), น. 340-342.

2. ตำรวจปาเลสไตน์สามารถเข้าไปตรวจลาดตระเวนพื้นที่ภายในเมืองเฮบรอนได้ครั้งละไม่เกิน 400 คน และสามารถพกปืนสั้นเข้าไปได้ไม่เกิน 100 กระบอก ปืนยาวอีก 200 กระบอก ยกเว้นพื้นที่ที่ติดกับชุมชนชาวยิว ซึ่งตำรวจปาเลสไตน์สามารถพกปืนยาวเข้าไปได้เพียงอย่างเดียว

3. ส่วนกองกำลังร่วมอิสราเอล-ปาเลสไตน์สามารถเข้าไปลาดตระเวนพื้นที่ได้เฉพาะบริเวณที่ราบสูง ซึ่งมองเห็นชุมชนชาวยิวได้ทั้งหมด ทั้งสองฝ่ายยังสามารถจัดตั้งหน่วยแทรกแซงเฉพาะกิจร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาการก่อเหตุจลาจล ฝ่ายอิสราเอลต้องเปิดตลาดอาหรับและถนนชูฮาดาห์ซึ่งเป็นเส้นทางหลักที่จะมุ่งเข้าสู่ชุมชนของชาวยิว²³

นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายยังได้ลงนามรับรองแผนการจัดระบบรักษาความปลอดภัยบนถนนชูฮาดาห์ซึ่งสหรัฐฯ เป็นฝ่ายให้งบประมาณสนับสนุนตลอดไปจนถึงการลงนามรับรองบันทึกความเข้าใจของสหรัฐฯ ที่เรียกว่า “Note for the Record” ซึ่งเป็นบันทึกความเข้าใจที่นายกรัฐมนตรี เนทันยาฮูและประธานาธิบดีอะเราะฟาตตกลงกันในประเด็นต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องการถอนทหารอิสราเอลออกจากเมืองเฮบรอน เปรียบเสมือนการสานต่อกระบวนการสันติภาพที่ระบุไว้ในข้อตกลงออสโล-บี และระบุถึงการเจรจาเกี่ยวกับสถานการณ์สุดท้ายของกรุงเยรูซาเล็มที่ต้องเริ่มดำเนินการภายใน 2 เดือนหลังจากที่มีการถอนทหารออกจากเมืองเฮบรอน ทั้งนี้ บันทึกความเข้าใจฉบับนี้ยังได้กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. อิสราเอลจะต้องถอนทหารส่วนแรกออกจากพื้นที่ชนบทของเขตยึดครองเวสต์แบงก์ในช่วงสัปดาห์แรกของเดือนมีนาคม

2. อิสราเอลจะต้องเจรจากับฝ่ายปาเลสไตน์ให้แล้วเสร็จในเรื่องการปล่อยตัวนักโทษชาวปาเลสไตน์ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อตกลงออสโล-บี

3. อิสราเอลจะต้องเริ่มเปิดการเจรจาในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปาเลสไตน์ทั้งในเรื่องเส้นทางปลอดภัย ท่าเรือ และสนามบินในเมืองกาซ่า เรื่องเศรษฐกิจและการเงิน รวมทั้งประเด็นเกี่ยวกับพลเรือนและความมั่นคงปลอดภัย

²³ Department of State, “Protocol Concerning the Redeployment in Hebron,”

<<http://www.state.gov/p/nea/rls/22680.htm>>, 17 January 1997.

4. ปาเลสไตน์จะต้องทบทวนกฎบัตรแห่งชาติของขบวนการปลดปล่อยปาเลสไตน์ซึ่งมีข้อความปลุกระดมให้บ่อนทำลายอิสราเอล

5. ปาเลสไตน์ต้องพยายามป้องกันไม่ให้ชาวปาเลสไตน์ก่อเหตุรุนแรงต่อต้านอิสราเอล ปาเลสไตน์ต้องยึดปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อตกลงสันติภาพออสโล-บีในเรื่องจำนวนของกองกำลังตำรวจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของรัฐบาล²⁴

แต่อย่างไรก็ดี ในเดือนมีนาคม ปี 1997 อิสราเอลได้ดำเนินนโยบายแข็งกร้าวโดยการขยายชุมชนชาวยิวในเขตยึดครองส่งผลให้ปาเลสไตน์ไม่พอใจ ต่อมาระหว่างเดือนเมษายน 1997 ได้มีความพยายามจากหลายฝ่ายที่จะกู้สถานการณ์กระบวนการสันติภาพตะวันออกกลางซึ่งพังทลายไป โดยในวันที่ 7 เมษายน นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูได้เข้าพบหารือกับประธานาธิบดีคลินตัน โดยคลินตันได้บอกให้นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูดำเนินนโยบายในเชิงสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาวิกฤตการณ์สันติภาพให้กลับสู่สภาวะปกติ นอกจากนี้ ในวันที่ 15-18 เมษายน นายเดนนิส รอส (Dennis Ross) ทูตพิเศษในการเจรจาสันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ของสหรัฐฯ ได้เดินทางไปเจรจากับฝ่ายอิสราเอลและปาเลสไตน์ แต่การเจรจามีผลคืบหน้าเพียงเล็กน้อย และในวันที่ 9-13 สิงหาคม รอสก็ได้เดินทางไปเยือนตะวันออกกลางอีกครั้งเพื่อขอคำยืนยันจากประธานาธิบดีอะเราะฟาต ว่าจะเข้มงวดในการรักษาความปลอดภัยและให้ความร่วมมือกับอิสราเอล อีกทั้งยังเป็นการเตรียมงานปูทางสำหรับการเยือนภูมิภาคตะวันออกกลางของนางแมดเดอลีน อัลไบรต์ (Madeline Albright) ด้วย ระหว่างที่ปฏิบัติภารกิจอยู่ในอิสราเอล รอสได้จัดการให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของอิสราเอลและปาเลสไตน์ได้พบหารือกัน โดยมีเจ้าหน้าที่สืบราชการลับของสหรัฐฯ เข้าร่วมการประชุมด้วย โดยในที่ประชุมเจ้าหน้าที่ของปาเลสไตน์ได้มอบตัวอย่างวัตถุระเบิดในเขตยึดครองเวสต์แบงก์ให้กับเจ้าหน้าที่ของอิสราเอล จากผลงานดังกล่าวทำให้อิสราเอลตกลงจ่ายเงินรายได้ที่สั่งระงับไว้ให้ปาเลสไตน์เป็นจำนวน 42 ล้านดอลลาร์หรือประมาณร้อยละ 30 ของหนี้ที่อิสราเอลจะต้องชำระให้ PNA นอกจากนี้ รอสยัง

²⁴ ปรียานุช ปัญจวงศ์, "อิสราเอล," เอเชียรายปี 1998/2541, น. 343.

ได้จัดการให้นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูได้พบหารือกับประธานาธิบดีอะเราะฟาตที่ด้านตวรจ Bayt Hanun ในวันที่ 8 ตุลาคม หลังจากที่ทั้งสองได้พบเจรจากันครั้งครั้งสุดท้ายเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ซึ่งบรรยากาศในการประชุมครั้งนี้ราบรื่นดีมาก²⁵

การเจรจาสันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์เริ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 6-9 มกราคม 1998 โดยทั้งสองได้เดินทางเยือนอิสราเอลและปาเลสไตน์เพื่อเจรจากับผู้นำของทั้งสองฝ่ายในประเด็นเกี่ยวกับการถอนทหารอิสราเอลออกจากเขตยึดครองเวสต์แบงก์ แต่อิสราเอลยังคงปฏิเสธที่จะถอนทหารออกจากพื้นที่ นอกจากนี้ยังได้ทำให้สถานการณ์ตึงเครียดยิ่งขึ้นด้วยการลงมติอนุมัติการก่อสร้างอาคารที่พักชาวยิวเพิ่มเติมในเขตที่ตั้งรกรากชาวยิว “Efrat” พร้อมทั้งขยายโครงการก่อสร้างอาคารที่พักชาวยิวในเขตยึดครองเวสต์แบงก์และฉนวนกาซา ซึ่งเป็นโครงการระยะยาว 20 ปี ระวังการถอนทหารออกจากเขตยึดครองไปจนกว่ารัฐบาลแห่งชาติปาเลสไตน์หรือ PNA จะปฏิบัติตามเงื่อนไขในข้อตกลงเฮบรอน รวมทั้งบันทึกความเข้าใจที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันไว้

ต่อมา ในช่วงกลางเดือนกรกฎาคม นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูและประธานาธิบดีอะเราะฟาตได้เดินทางไปเยือนสหรัฐฯ เพื่อร่วมประชุมที่ละฝ่ายกับประธานาธิบดีคลินตัน ซึ่งในระหว่างการประชุม ประธานาธิบดีคลินตันได้กดดันให้นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูตกลงถอนทหารออกจากเขตยึดครองเวสต์แบงก์คิดเป็นร้อยละ 13.1 ของพื้นที่ทั้งหมด แต่ประธานาธิบดีอะเราะฟาตยืนยันกรานให้อิสราเอลถอนทหารออกจากพื้นที่ทั้งหมดเป็นจำนวนร้อยละ 30 ของพื้นที่ในเขตยึดครองทั้งหมด ขณะที่นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูปฏิเสธที่จะถอนทหารออกจากพื้นที่มากเกินไปกว่าร้อยละ 9.5 ของพื้นที่ทั้งหมด

ในการประชุมครั้งนี้ สหรัฐฯ ได้แสดงปฏิกิริยาให้เห็นว่าไม่พอใจท่าทีแข็งกร้าวของนายกรัฐมนตรีเนทันยาฮู และปฏิกิริยาดังกล่าวยังเห็นได้ชัดเจนมากขึ้นจากคำพูดของนางอัลไบรต์ รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐฯ ที่กล่าวในระหว่างการเยือนอิสราเอลในช่วงปลายเดือนมกราคมว่าสหรัฐฯ กำลังจะหมดความอดทนและอาจถอนตัวออกจากการเจรจาสันติภาพหากอิสราเอลยังมีท่าทีแข็งกร้าวในเรื่องการถอนทหาร²⁶

²⁵ เรื่องเดียวกัน, น. 348-350.

²⁶ ปรียานุช ปัญจวงศ์, “อิสราเอล,” เอเชียรายปี 1999/2542 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), น. 320.

สันติภาพตะวันออกกลางยังคงไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร บทบาทของมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ ยังคงมีความสับสน ในเดือนพฤษภาคม 1998 นางอัลไบรต์ รัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐฯ ได้เรียกร้องให้มีการพิจารณากระบวนการสันติภาพในตะวันออกกลางเสียใหม่และแสดงออกอย่างเปิดเผยว่าสหรัฐฯ ไม่พอใจรัฐบาลอิสราเอลภายใต้การนำของนายเนทันยาฮู ต่อมากลางเดือนกรกฎาคม เจ้าหน้าที่ของสหรัฐฯ ได้กล่าวอย่างเปิดเผยในการที่จะ “ยุติ” กระบวนการสันติภาพในปัจจุบัน โดยกล่าวว่าเรื่องต่าง ๆ นั้นอยู่ที่ฝ่ายอิสราเอลที่จะต้องทำตามข้อเสนอของสหรัฐฯ จากสถานการณ์ดังกล่าวนี้ส่งผลให้เกิดสภาวะการณ์เปื้อนหนายต่อกระบวนการรักษาสันติภาพอันเนื่องมาจากความล้มเหลวของความพยายามสร้างสันติภาพในหลาย ๆ ครั้ง ที่ผ่านมาที่สหรัฐฯ ได้ใช้ความพยายามอย่างมาก แต่ก็เริ่มหมดหวังในการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยเพื่อให้แต่ละฝ่ายได้รับความมั่นคงตามข้อเสนอ²⁷

ต่อมาในเดือนพฤษภาคม 1998 นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูและประธานาธิบดีอะเราะฟาตได้เดินทางไปเยือนอังกฤษตามคำเชิญของนายกรัฐมนตรีโทนี แบลร์ (Tony Blair) โดยผู้นำทั้งสองฝ่ายได้ประชุมที่ละฝ่ายกับนางอัลไบรต์ในวันที่ 4-5 พฤษภาคม แต่การเจรจายังคงไม่มีผลคืบหน้า นางอัลไบรต์จึงต้องเชิญผู้นำทั้งสองไปประชุมกันต่อที่สหรัฐฯ ในวันที่ 11 พฤษภาคม โดยสหรัฐฯ ได้จัดส่งนายบอสไปเจรจากับอิสราเอลและปาเลสไตน์อีกครั้งในวันที่ 8 พฤษภาคมเพื่อเตรียมการล่วงหน้า แต่นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูยังคงแสดงท่าทีไม่สนใจและยังวิจารณ์ร่างข้อเสนอของสหรัฐฯ อีกว่าจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของอิสราเอลและคณะดังกล่าวอย่างแน่นอน นอกจากนี้เขายังได้เลื่อนการเดินทางไปเจรจากับนางอัลไบรต์เป็นวันที่ 11-18 พฤษภาคม ซึ่งผลการเจรจาคืบหน้าเพียงเล็กน้อย หลังจากนั้น นางอัลไบรต์จึงเดินทางไปเจรจากับประธานาธิบดีอะเราะฟาตที่ประเทศอังกฤษ

ในวันที่ 4 มิถุนายน 1998 หนังสือพิมพ์ “Ha'aretz” ของอิสราเอลได้เปิดเผยร่างข้อเสนอที่ว่าด้วยการถอนทหารออกจากเขตยึดครองเวสต์แบงก์ที่สหรัฐฯ จัดทำขึ้น โดยสหรัฐฯ ได้เสนอให้อิสราเอลถอนทหารออกจากเขตยึดครองร้อยละ 13.1 ของพื้นที่ทั้งหมดไปแล้วเสร็จภายใน

²⁷ จรัญ มะลูลีม, “ตะวันออกกลาง,” เอเชียรายปี 1999/2542 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), น. 290.

12 สัปดาห์หลังจากที่ทั้งสองฝ่ายทำข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ปาเลสไตน์ได้ครอบครองพื้นที่ในเขตยึดครองเวสต์แบงก์คิดเป็นร้อยละ 17.7 ของพื้นที่ทั้งหมด ในร่างข้อเสนอยังระบุให้อิสราเอลยุติการขยายโครงการก่อสร้างอาคารที่พักชาวยิวและจัดตั้งคณะกรรมการไตรภาคีอันประกอบด้วยผู้แทนจากอิสราเอล ปาเลสไตน์และสหรัฐฯ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบเรื่องความมั่นคงปลอดภัย

ในระหว่างวันที่ 19-22 สิงหาคม 1998 คณะผู้แทนอิสราเอลและปาเลสไตน์ได้เปิดการเจรจาสันติภาพโดยตรงกันเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่การเจรจาหยุดชะงักไปเมื่อเดือนมีนาคมปี 1997 โดยการเจรจาซึ่งจัดขึ้น ณ เมืองเทลอาวีฟ (Tel Aviv) มีประเด็นสำคัญอยู่ที่การร่างข้อเสนอของสหรัฐฯ ซึ่งในการเจรจาฝ่ายอิสราเอลได้เสนอแนวทางประนีประนอมสูตร 10+3 โดยอิสราเอลจะถอนทหารออกจากเขตยึดครองเวสต์แบงก์เพียงร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมดและจะถอนทหารออกเพียงบางส่วนจากพื้นที่ที่เหลืออีกร้อยละ 3 ซึ่งรวมทั้งบริเวณทะเลทรายจูเดีย โดยอิสราเอลจะไม่ก่อสร้างสิ่งใดบนพื้นที่แถบนี้แต่จะผูกขาดการควบคุมพื้นที่ อย่างไรก็ตาม การเจรจาดังนี้ยังไม่มีผลคืบหน้า

ในเดือนกันยายน 1998 สหรัฐฯ ได้ทุ่มเทความพยายามอีกครั้งเพื่อผลักดันให้อิสราเอลและปาเลสไตน์เจรจาร่วมกัน โดยในวันที่ 28 กันยายน นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูและประธานาธิบดีอะเราะฟาตได้พบหารือกันแบบตัวต่อตัว (Face-to-face) ที่กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา โดยที่ทั้งสองฝ่ายพบหารือโดยตรงเป็นครั้งสุดท้ายเมื่อเดือนตุลาคมปีที่แล้ว ในการประชุมครั้งนี้ประธานาธิบดีคลินตันและนางอัลไบรต์ได้เข้าร่วมการประชุมด้วย ผลการประชุมเป็นที่น่าพอใจมากแม้ว่าจะมีข้อขัดแย้งหลายประเด็นที่ยังตกลงกันไม่ได้ และที่ประชุมได้ตกลงที่จะเปิดการเจรจาแบบไตรภาคีกันอีกครั้งในกลางเดือนตุลาคม²⁸

²⁸ ปรียานุช ปัญจวงศ์, "อิสราเอล," เอเชียรายปี 1999/2542, น. 321.

1.4 ข้อตกลงวาย (Wye River Memorandum)

ต่อมาในวันที่ 15 ตุลาคม 1998 นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮู ประธานาธิบดีอะเราะฟาต และประธานาธิบดีคลินตันได้เปิดการเจรจาร่วมกันที่ไร่วาย (Wye Plantation) รัฐแมรีแลนด์ สหรัฐอเมริกา โดยหลังจากการเจรจาดำเนินไปจนถึงวันที่ 9 ผู้นำของอิสราเอลและปาเลสไตน์ได้บรรลุข้อตกลง ร่วมกันที่เรียกว่า “The Wye River Memorandum” ในวันที่ 23 ตุลาคม 1998 โดยสหรัฐฯ ได้จัดเตรียมให้ผู้นำทั้งสองฝ่ายทำพิธีลงนามรับรองข้อตกลงกันในวันเดียวกันนี้ แต่ก่อนที่จะถึงกำหนดเวลาพิธีลงนามไม่ถึงชั่วโมง ผู้แทนการเจรจาของอิสราเอลกลับเปลี่ยนในประกาศว่าจะไม่ลงนามรับรองข้อตกลงจนกว่าสหรัฐฯ จะยอมปล่อยตัวนายโจนาธาน เจย์ พอลลาร์ด (Jonathan J. Pollard) ซึ่งประธานาธิบดีคลินตันได้ปฏิเสธข้อเรียกร้องแต่รับปากกับ ผู้แทนการเจรจาของอิสราเอลว่าจะนำคดีมารื้อฟื้นอีกครั้ง นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูจึงยอมตกลง²⁹ ทั้งนี้ข้อตกลงดังกล่าวนี้เป็นข้อตกลงสันติภาพฉบับชั่วคราวที่จะทำให้อิสราเอลและปาเลสไตน์ก้าวไปสู่การเจรจาว่าด้วยสถานการณ์การของรัฐปาเลสไตน์ที่มีกำหนดจะเจรจาในปี 2000 โดยได้ อธิบายถึงขั้นตอนที่จะนำไปสู่การทำให้ข้อตกลงชั่วคราว (Interim Agreement) และข้อตกลง ต่าง ๆ ที่ต่อท้ายข้อตกลงเฮบรอน โดยอิสราเอลจะต้องออกจากเวสต์แบงก์เพื่อสร้างความมั่นคง ให้กับชาวปาเลสไตน์ ทั้งนี้ PA (Palestinian Authority – ทำหน้าที่แทน PLO) จะมีความรับผิดชอบ อย่างเต็มที่ หรือ 40 % ในเขตเวสต์แบงก์ นอกจากนี้ ผู้บริหารของ PLO และคณะกรรมการกลาง จะต้องรับรองกฎบัตรปาเลสไตน์ที่ได้ลบมาตราที่ถูกยกเลิกไปแล้วเมื่อเดือนเมษายน 1996 ตามที่ อะเราะฟาตได้มีเจตนาหมายถึงประธานาธิบดีคลินตันไว้³⁰ และยิ่งไปกว่านั้น ข้อตกลงดังกล่าวยัง กำหนดให้อิสราเอลคืนดินแดนในฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดน หรือ เวสต์แบงก์ เพิ่มอีกร้อยละ 13 แก่อาหรับปาเลสไตน์ในช่วงสิ้นปี 1998 อีกด้วย

วันที่ 12 ธันวาคม 1998 ประธานาธิบดีคลินตันพร้อมด้วยภริยาและคณะติดตามได้ เดินทางเยือนอิสราเอลอย่างเป็นทางการ 3 วัน ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ผู้นำสหรัฐฯ จะได้เดินทางไป เยือนปาเลสไตน์ด้วย โดยวัตถุประสงค์หลักของการเยือนครั้งนี้ก็เพื่อผลักดันให้อิสราเอล ดำเนินงานตามข้อตกลงสันติภาพต่อไป โดยในวันที่ 14 ธันวาคม ประธานาธิบดีคลินตันได้เดินทาง

²⁹ เรื่องเดียวกัน, น. 321-323.

³⁰ Carol Migdalovitz, op. cit., footnote 3, p. 13.

ไปเยี่ยมพื้นที่ของปาเลสไตน์เพื่อเป็นสักขีพยานในกรณีที่สภาแห่งชาติปาเลสไตน์ลงมติลบข้อความปลุกระดมในกฎบัตรแห่งชาติ วันรุ่งขึ้นประธานาธิบดีคลินตัน นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮู และประธานาธิบดีอะเราะฟาตได้เปิดการเจรจาไตรภาคีอีกครั้งเพื่อหารือเกี่ยวกับการเจรจาในประเด็นว่าด้วยสันติภาพถาวรของอิสราเอล-ปาเลสไตน์ และการทำงานของคณะกรรมการเพื่อการฟื้นฟูสันติภาพ ซึ่งจะรับผิดชอบเกี่ยวกับการเจรจาเรื่องการปล่อยนักโทษการเมืองของปาเลสไตน์และการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการก่อเหตุรุนแรง

อย่างไรก็ตาม การเยือนอิสราเอลของผู้นำสหรัฐฯ ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรในการที่จะผลักดันให้อิสราเอลและปาเลสไตน์สานต่อการดำเนินงานตามข้อตกลงสันติภาพวาย โดยหลังจากประธานาธิบดีคลินตันกลับสหรัฐฯ ไปแล้ว นายกรัฐมนตรีเนทันยาฮูได้ยื่นข้อเสนอให้รัฐสภาเปิดประชุมเพื่อลงมติรับการดำเนินการตามข้อตกลงสันติภาพวาย หากปาเลสไตน์ไม่ปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของอิสราเอล ซึ่งต่อมาในวันที่ 21 ธันวาคม รัฐสภาอิสราเอลได้ลงมติให้อิสราเอลระงับการดำเนินงานตามข้อตกลงสันติภาพวายอย่างไม่มีกำหนด กระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์จึงยุติอยู่เพียงขั้นนี้³¹

1.5 ข้อตกลงชาร์ม เอล ชีค(Sharm El-Sheikh Memorandum)

อย่างไรก็ตาม การเมืองภายในอิสราเอลได้มีการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่ง โดยนายเอฮุด บาร์ก (Ehud Barak) จากพรรคแรงงานได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทนนายเนทันยาฮูเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 1999³² และในวันที่ 4 กันยายน 1999 ได้มีการลงนามร่วมกันระหว่างนายบาร์กกับอะเราะฟาตที่เมืองชาร์ม เอล ชีค (Sharm El-Sheikh) โดยมีนางอัลไบรต์รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ และประธานาธิบดีฮุสไน มุบาร็อก (Hosni Mubarak) แห่งอียิปต์ รวมทั้งกษัตริย์อับดุลลอฮ์ (King Abdullah) แห่งจอร์แดน ร่วมในการทำข้อตกลงด้วยการลงนามครั้งนี้ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องที่จะสานต่อการเจรจาเพื่อจะสามารถสรุปผลการดำเนินการ

³¹ ปรียานุช ปัญจวงศ์, “อิสราเอล,” เอเชียรายปี 1999/2542, น. 324-325.

³² ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์, “ตะวันออกกลาง,” เอเชียรายปี 2000/2543 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น. 343.

ภายใต้กำหนดความตกลงในประเด็นสถานการณ์เจรจาของปาเลสไตน์เสร็จสิ้นใน 5 เดือน และสามารถบรรลุข้อตกลงในประเด็นดังกล่าวได้ใน 1 ปี³³ โดยภายใต้ข้อตกลงดังกล่าวระบุว่า อิสราเอลจะเริ่มถอนทหารออกจากเขตพื้นที่รวมร้อยละ 7 ของเขตยึดครองฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดน (West Bank) โดยแบ่งสรรตามเขตปกครอง กล่าวคือ อิสราเอลจะถ่ายโอนพื้นที่ซึ่งเดิมอยู่ภายใต้เขตปกครองอิสราเอล หรือโซน C และเขตปลอดภัย หรือ โซน B ซึ่งเป็นเขตที่มีการปกครองร่วมกันระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์ให้มีสถานภาพเป็นพื้นที่โซน A ซึ่งเป็นเขตปกครองเต็มรูปแบบของปาเลสไตน์ นอกจากนี้ อิสราเอลจะปล่อยตัวนักโทษชาวปาเลสไตน์ 200 คน หลังจากนั้นอิสราเอลจะถอนทหารออกจากเขตยึดครองฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดนอีก 2 ชุด กล่าวคือ ในวันที่ 15 พฤศจิกายน อิสราเอลจะเริ่มถอนทหารออกจากพื้นที่จำนวนร้อยละ 3 ของโซน C ซึ่งจะทำให้พื้นที่จุดนี้เปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่โซน B ถัดมาในเดือนมกราคมอิสราเอลจะถอนทหารออกจากพื้นที่ร้อยละ 1 ในโซน C เพื่อถ่ายโอนให้เป็นพื้นที่โซน A และอีกร้อยละ 5.1 ของพื้นที่โซน B เพื่อถ่ายโอนให้เป็นพื้นที่โซน A นอกจากนี้อิสราเอลจะปล่อยนักโทษชาวปาเลสไตน์อีก 150 คนในวันที่ 15 ตุลาคม

ในข้อตกลงยังระบุว่าอิสราเอลและปาเลสไตน์จะต้องเร่งจัดตั้งคณะผู้แทนการเจรจาขั้นสุดท้ายและเปิดให้มีการเจรจากันโดยเร็วหลังจากที่มีการลงนามรับข้อตกลงแล้ว โดยในข้อตกลงได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่าอิสราเอลและปาเลสไตน์จะต้องบรรลุข้อตกลงในการเจรจาขั้นสุดท้ายร่วมกันภายในวันที่ 13 กันยายน ปี 2000³⁴

ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นการสืบทอดข้อตกลงในยูคเนตันยาที่ไวยแล้ว ยังมีการเพิ่มเนื้อที่ของดินแดนที่อิสราเอลจะคืนให้แก่ทางการปาเลสไตน์ เป็นร้อยละ 40 ของเวสต์แบงก์ และทางรัฐบาลอิสราเอลได้ลดจำนวนนักโทษชาวปาเลสไตน์ที่จะปล่อยเป็นอิสระจาก 500 เป็น 350 คน ยังผลต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 1999 ผู้นำของอิสราเอลและปาเลสไตน์ได้เปิดการประชุมร่วมกับประธานาธิบดีคลินตันของสหรัฐฯ ที่กรุงออสโล (Oslo) ประเทศนอร์เวย์ โดยมีรายงานว่าทั้งสามได้

³³ Carol Migdalovitz, op. cit., footnote 3, p.29.

³⁴ ปรียานุช ปัญจวงศ์, “อิสราเอล,” เอเชียรายปี 2000/2543 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น. 368.

ร่วมหารือกันถึงความเป็นไปได้ที่จะจัดการประชุมในรูปแบบเดียวกับที่เคยจัด ณ แคมป์เดวิด (Camp David) เพื่อสร้างหลักประกันว่าอิสราเอลและปาเลสไตน์จะต้องบรรลุข้อตกลงขั้นสุดท้ายฉบับเฉพาะกาลทันตามกำหนดเวลาเป้าหมายที่ได้ตกลงกันไว้ คือ ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2000 หลังจากนั้น ในวันที่ 8 พฤศจิกายน ผู้แทนการเจรจาขั้นสุดท้ายของอิสราเอลก็ได้เปิดประชุมร่วมกันที่เขตยึดครองฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดน และในวันที่ 10 พฤศจิกายนรัฐบาลอิสราเอลก็ได้ลงมติด้วยคะแนนเสียงท่วมท้นในการอนุมัติแผนการถอนทหารชุดต่อไปออกจากเขตยึดครอง

แต่อย่างไรก็ตาม การถอนทหารออกจากเขตยึดครองก็ต้องล่าช้าออกไปเนื่องจากผู้แทนของอิสราเอลและปาเลสไตน์ยังตกลงกันไม่ได้ในเรื่องแผนที่จะใช้ในการถอนทหาร ซึ่งแม้ว่านายเดนนิส รอสส์ผู้แทนพิเศษของประธานาธิบดีคลินตันจะเข้าไปช่วยไกล่เกลี่ยก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้น ในเดือนธันวาคม นายยาซีร์ อับด์ อับ-ราบบูห์ (Yasser Abd Ar-Rabbuh) หัวหน้าคณะผู้แทนการเจรจาของปาเลสไตน์ได้ออกมาประกาศว่าจะระงับการเจรจาขั้นสุดท้ายไปจนกว่าอิสราเอลจะยุติการขยายถิ่นฐานชาวยิวในเขตยึดครองฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดน โดยคำประกาศดังกล่าวมีขึ้นหลังจากที่กระทรวงการเคหะของอิสราเอลอนุมัติให้มีการประมูลโครงการสร้างถิ่นฐานชาวยิว 500 หลังในเขตยึดครองฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดน ซึ่งส่งผลให้นายกรัฐมนตรีบาร์ักต้องยกเลิกการประมูลไว้ชั่วคราว และนางอัลไบรต์ต้องเปิดการเจรจากับผู้นำให้อะเราะะฟาตตกลงเปิดการเจรจากับอิสราเอล และหลังจากนั้นในวันที่ 21 ธันวาคม นายกรัฐมนตรีบาร์ักและนายอะเราะะฟาต จึงได้เปิดการหารือร่วมกัน โดยนายเดวิด เลวี (David Levy) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอิสราเอลเปิดเผยว่าผู้นำทั้งสองเปิดประชุมร่วมกันเพื่อรื้อฟื้นความไว้วางใจและความร่วมมือของทั้งสองฝ่าย³⁵

1.6 การประชุมสุดยอดแคมป์เดวิด (A Summit at Camp David (Camp David II))

ในเดือนพฤษภาคม ปี 1999 ประธานาธิบดีคลินตันได้เชิญบาร์ักและอะเราะะฟาตเข้าร่วมเจรจากับแคมป์เดวิด ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ตอบรับและมาพร้อมกันในวันที่ 11 กรกฎาคม 2000 โดยมีประธานาธิบดีคลินตันเป็นผู้เปิดการประชุมโดยให้ทั้งสองฝ่ายเจรจากันเองก่อนในรอบแรกโดยไม่

³⁵ ปรียานุช ปัญจวงศ์, "อิสราเอล," เอเชียรายปี 2000/2543, น. 368-370.

มีสหรัฐฯ หัวข้อสำคัญยังคงเป็นปัญหาของสถานภาพของกรุงเยรูซาเล็ม ผู้อพยพชาวปาเลสไตน์ กับสิทธิในการกลับสู่บ้านเกิด ปัญหาเรื่องพรมแดนอาณาเขต และปัญหานิคมชาวยิวในดินแดนที่ถูกยึดครอง (ฉนวนกาซ่าและเวสต์แบงก์) ปรากฏว่าการเจรจาในรายละเอียดนั้นไม่สามารถตกลงกันได้ ทำให้อะเราะฟาตประท้วงและเดินออกจากโต๊ะเจรจา ประธานาธิบดีคลินตันในฐานะผู้อำนวยการการเจรจายายามนำเสนอและต่อรองกับอะเราะฟาตเพื่อบรรลุข้อตกลงร่วมกัน แต่ปรากฏว่าข้อเสนอของคลินตันนั้นอะเราะฟาตมองว่าเป็นข้อเสนอที่ใกล้เคียงกับที่นายบารักได้นำเสนอก่อนหน้านี้ ทำให้การเจรจาที่แคมป์เดวิดต้องยุติไปโดยปราศจากการลงนามสัญญาใดๆ

เพียงเดือนกว่าภายหลังการเจรจาแคมป์เดวิด (Camp David) ขณะที่ตัวแทนฝ่ายต่าง ๆ พยายามหาทางฟื้นฟูกระบวนการรักษาสันติภาพให้เกิดขึ้นนั้น นายเอเรียล ชารอน (Ariel Sharon) ผู้นำพรรคลิคุดก็ได้เข้าไปเยี่ยมชมมัสญิดหะรอม อัล ชารีฟ (Haram Al-Sharif) หรือ มัสญิดวิหารอัลอักศอ (Al-Aqsa Mosque) ในกรุงเยรูซาเล็ม เหมือนกับจะยืนยันการประกาศของอิสราเอลให้กรุงเยรูซาเล็มเป็นเมืองหลวง ส่งผลให้เกิดการจลาจลจนลุกลามกลายเป็นอินทิฟาฮะฮ์ (Intifahda) ครั้งที่ 2 ทั้งนี้ประธานาธิบดีคลินตันได้พยายามระงับความรุนแรงโดยการจัดประชุมที่เมืองชาร์ม เอล ชีค (Sharm el-Sheikh) ประเทศอียิปต์ในเดือนตุลาคมปี 2000³⁶ ในการนี้ นายบารักและนายอะเราะฟาตได้ยอมรับมาตรการยุติการเผชิญหน้าและยอมรับคณะกรรมการหาข้อเท็จจริง (Mitchell Committee)³⁷ ซึ่งตั้งโดยสหรัฐฯ แต่ทั้งอิสราเอลและปาเลสไตน์ก็ไม่สามารถยุติความรุนแรงได้³⁸

³⁶ จูไรรัตน์ พัฒนะสถาพร, “อิสราเอล,” เอเชียรายปี 2002/2545 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), น. 350.

³⁷ Mitchell Committee เป็นคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมาจากผู้แทนของอเมริกา อิสราเอล และปาเลสไตน์ในการหาข้อเท็จจริงของความรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วงนั้นและร่วมกันหาทางป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำอีกในอนาคต

³⁸ UNISPAL, “Report of The Sharm el-Sheikh Fact-Finding Committee,”

<<http://domino.un.org/unispal.nsf/181c4bf00c44e5fd85256cef0073c426/6e61d52eaacb860285256d2800734e9a!OpenDocument>>, 30 April 2000.

1.7 การเจรจา ณ กรุงทาบา (Taba Negotiations)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้นายกรัฐมนตรีไอฮุด บาร์ัก ลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2000 รูปแบบความขัดแย้งในช่วงนี้ได้เปลี่ยนจากการจลาจลบนท้องถนนทั่วไปมาเป็นการต่อสู้อย่างจำกัดขอบเขตโดยกลุ่มติดอาวุธ และในเดือนมกราคม ประธานาธิบดีคลินตันนาย ไอฮุด บาร์ักและประธานาธิบดียาซีร์ อะเราะะฟาตยังพยายามเจรจาข้อตกลงสถานะถาวร (permanent status agreement) โดยคลินตันได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ ณ รีสอร์ทแห่งเมืองทาบา (Taba) ประเทศอียิปต์³⁹ ทั้งนี้สหรัฐฯ ได้เสนอ "ข้อเสนอที่เป็นกาวใจ (Bridging Proposal)" และเรียกร้องให้ทั้งสองฝ่ายยอมรับข้อเสนอดังกล่าว แต่อะเราะฟาตไม่ยอมรับแผนสันติภาพของคลินตันเนื่องจากแผนสันติภาพดังกล่าวปาเลสไตน์ต้องยอมสละสิทธิ์ของผู้อพยพที่จะกลับถิ่นฐานตนเองแลกกับการได้เยรูซาเล็มตะวันออกเป็นเมืองหลวง การเจรจาดังกล่าวจึงล้มเหลว ต่อมา อิสราเอลได้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2001 การเลือกตั้งครั้งนี้บาร์ักพ่ายแพ้ให้กับพรรคลิคุด ทำให้เอเรียล ชารอนขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของอิสราเอล ทั้งนี้ นายชารอนเป็นหนึ่งในบรรดาผู้สนับสนุนให้อิสราเอลยึดครองดินแดนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดนและฉนวนกาซ่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตตะวันออกของเยรูซาเล็ม

2. บทบาทของสหรัฐฯ ในการเจรจาสันติภาพระหว่างระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ในสมัยประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช (George W. Bush: 2001-2007)

ขณะที่อิสราเอลมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำ สหรัฐอเมริกาก็มีการเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองภายในจากพรรคเดโมแครต (Democratic Party) มาเป็นพรรคริพับลิกัน (Republican Party) ซึ่งนำโดยนายจอร์จ ดับเบิลยู บุช (George W. Bush) ทั้งนี้ นโยบายใหม่ของสหรัฐฯ ต่อตะวันออกกลางในยุคนี้แตกต่างไปจากยุคของประธานาธิบดีคลินตัน โดยนโยบายของบุชค่อนข้างจะเป็นผลร้ายต่อปาเลสไตน์ กล่าวคือ บุชแสดงความเห็นด้วยกับแนวทางของชารอน โดยสหรัฐฯ วางแผนนโยบายที่จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวใกล้ชิดนักต่อปัญหาอาหรับ-อิสราเอล ที่สำคัญที่สุดคือไม่ดำเนินการให้มีความต่อเนื่องในแผนสันติภาพที่คลินตันได้พยายามมาโดยตลอดระยะเวลา 8 ปี ในการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา

³⁹ PBS, "The Taba Talks, " <<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/oslo/negotiations/>>, January 2001.

แนวนโยบายของ布什นั้นสอดคล้องกับความต้องการของชาวนอนที่ไม่ต้องการให้สหรัฐฯ เข้ามายุ่งเกี่ยวต่อปัญหาอาหรับอิสราเอล ทั้งชาวนอนและเบเรส ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศอิสราเอล ให้ความสำคัญต่อรัฐมนตรีต่างประเทศคนใหม่ของอเมริกา คือ พลเอกคอลิน เพาเวลล์ (Colin Powell) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ผู้ซึ่งหลาย ครั้งได้สนับสนุนให้สหรัฐฯ ปกป้องและให้ความมั่นคงปลอดภัยแก่อิสราเอล คณะรัฐบาลของ ประธานาธิบดีบุชในยุคแรกจึงมีท่าทีที่ชัดเจนต่อการสร้างสันติภาพระหว่างอาหรับ-อิสราเอลว่า สหรัฐฯ จะร่วมการเจรจาสันติภาพในฐานะผู้ร่วมการเจรจา และจะร่วมกระบวนการเจรจา สันติภาพในทุกขั้นตอน แต่ สหรัฐฯ จะไม่รับบทบาทผู้อำนวยความสะดวกเพื่อดำเนินการเจรจาสันติภาพ ใด ๆ ทั้งสิ้น

ต่อมา ในเดือนมิถุนายน 2001 นายจอร์จ เทเน็ต (George Tenet) ผู้อำนวยการ CIA ของสหรัฐฯ สามารถไกล่เกลี่ยให้ทั้งสองฝ่ายยอมรับข้อตกลงหยุดยิง โดยปาเลสไตน์ยอมที่จะยุติ การใช้ความรุนแรง การยั่วยุ และจะจับกุมผู้ที่โจมตีอิสราเอล ส่วนอิสราเอลยอมยกเลิกการปิดกั้น ทางเศรษฐกิจและจะถอนกำลังทหารไปอยู่ในเขตแดนเดิมก่อนการต่อสู้ แต่หลังจากมีข้อตกลง เพียง 6 วัน ชาวปาเลสไตน์ติดอาวุธสังหารผู้ตั้งถิ่นฐานชาวยิว 2 คน ในเมืองตุลคาหม (Tulkarm) ทำให้ชาวนอนประกาศพบทวนข้อตกลง⁴⁰ ส่งผลให้สันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ที่ดูจะ ออกงามในสมัยประธานาธิบดีคลินตันจึงยุติไปโดยไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่จะทำให้เกิดสันติภาพ ระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ หลังจากนายชาวนอนได้รับการเลือกตั้งเพียง 3 สัปดาห์ พลเอกคอลิน เพาเวลล์ได้เดินทางไปเยือนอิสราเอลและขอรับรองให้ชาวนอนยกเลิกการปิดเขตแดนเวสต์แบงก์และ ฉนวนกาซ่าเพื่อให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชาวปาเลสไตน์สามารถดำเนินไปได้ แต่ชาวนอนปฏิเสธ โดยกล่าวว่า จะยกเลิกการปิดพรมแดนเมื่อชาวปาเลสไตน์ยุติความเป็นศัตรู ในเดือนต่อมา เมื่อนายชาวนอนไปเยือนสหรัฐฯ เพาเวลล์ยังคงเรียกร้องให้อิสราเอลและปาเลสไตน์ยุติการกระทำ โดยฝ่ายเดียว และเตือนว่าทั้งสองฝ่ายมีผลประโยชน์ร่วมกันในการฟื้นฟูกิจกรรมทางเศรษฐกิจใน ภูมิภาค แต่ประธานาธิบดีบุชกลับแสดงความห่วงใยถึงการให้ความรุนแรงและเรียกร้องให้ อะเราะบะฟาดแสดงการต่อต้านการก่อการร้าย และประธานาธิบดีบุชยังได้สัญญาที่จะย้ายสถานทูต

⁴⁰ จูไรรัตน์ พัฒนะสถาพร, "อิสราเอล," เอเชียรายปี 2002/2545, น. 356-358.

สหรัฐฯ จากเทลอาวีฟ (Tel Aviv) มาที่เยรูซาเล็มอีกด้วย⁴¹ ต่อมาช่วงปลายเดือนมิถุนายนชาออนไปพบกับเพาเวลล์เพื่อกำหนดตารางเวลาในข้อตกลงหยุดยิง คือ ให้มีช่วงหยุดยิง (complete quite) 7 วันแล้วจึงเข้าสู่ช่วงผ่อนคลาย (cooling off period) 6 สัปดาห์ จากนั้นจึงปฏิบัติตามมาตรการสร้างความมั่นใจซึ่ง Mitchell Committee แนะนำไว้ แต่ข้อตกลงดังกล่าวก็ถูกละเมิดในเดือนกรกฎาคม เนื่องจากกระทรวงกลาโหมของอิสราเอลกลับมาใช้นโยบายสังหารผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้ก่อการร้าย แต่หลังจากการก่อวินาศกรรมในนิวยอร์กและวอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐฯ และสหภาพยุโรปได้กดดันอิสราเอลมากขึ้นมิให้ใช้กำลังโจมตีชาวปาเลสไตน์ อะเราะะฟาตจึงประกาศให้ชาวปาเลสไตน์หยุดยิงและห้ามกองกำลังรักษาความมั่นคงปาเลสไตน์ยิงทหารอิสราเอลแม้ว่าจะเป็นการป้องกันตัว ปลายเดือนกันยายน นายเปเรสได้เจรจากับอะเราะะฟาตทั้ง ๆ ที่ชาออนประกาศคัดค้าน แต่ความพยายามในการสร้างสันติภาพของนายเปเรสไม่เป็นผล⁴²

แต่อย่างไรก็ดี หลังการก่อวินาศกรรม วันที่ 11 กันยายน 2001 สหรัฐฯ เริ่มกดดันอิสราเอล โดยเฉพาะประธานาธิบดีบุชได้เปลี่ยนท่าทีอย่างเห็นได้ชัด จากเดิมที่ค่อนข้างวางมือจากความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ แต่หลังการก่อวินาศกรรม ประธานาธิบดีบุชได้หันมาให้ความสำคัญกับกระบวนการสันติภาพ โดยถือเป็นส่วนสำคัญในการต่อต้านการก่อการร้าย⁴³ โดยมุ่งเป้าไปที่กลุ่มอัลกออิดะฮ์ (Al-Qaeda) ของ อูซามะฮ์ บิน ลาดิน (Usama Bin Laden) นายกรัฐมนตรีเอเรียล ชารอนจึงถือโอกาสนี้ร่วมขบวนกับบุชประกาศสงครามกับกลุ่มก่อการร้าย โดยพุ่งเป้าไปยังนักต่อสู้ชาวปาเลสไตน์ โดยเฉพาะขบวนการฮามาสและอิสลามิกญิฮาด (Islamic Jihad) ต่อมา ประธานาธิบดีบุชก็สนองนโยบายของชาออน โดยประกาศให้ขบวนการฮามาสและอิสลามิกญิฮาดเป็นกลุ่มก่อการร้าย

แต่อย่างไรก็ดี แนวทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศของบุชก็เปลี่ยนไปเมื่อสหรัฐฯ มีแผนที่จะโจมตีกลุ่มฏอลิบาน (Taliban) ในอัฟกานิสถาน สหรัฐฯ จำเป็นต้องสร้างแนวร่วมหรืออย่างน้อยก็ไม่ต่อต้านสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้บทบาทของประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู บุชที่มีต่อกระบวนการสันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์มีดังนี้

⁴¹ Christopher McCaleb, "Bush says he would move U.S. embassy to Jerusalem,"

<<http://edition.cnn.com/2000/ALLPOLITICS/stories/05/22/campaign.wrap/index.html>>, 22 May 2000.

⁴² จูไรรัตน์ พัฒนะสถาพร, "อิสราเอล," เอเชียรายปี 2002/2545, น. 356-358.

⁴³ Carol Migdalovitz, op. cit., footnote 3, p.3.

2.1 การประกาศยอมรับความเป็นรัฐของปาเลสไตน์

ประธานาธิบดีบุชได้ส่งนายโดนัลด์ รัมสเฟลด์ (Donald Rumsfeld) รัฐมนตรีกลาโหมของอเมริกาเดินทางเยี่ยมเยือนประเทศในตะวันออกกลางในช่วงต้นเดือนตุลาคม ปี 2001 เพื่อสร้างแนวร่วมกับสหรัฐอเมริกา และในวันที่ 2 ตุลาคม 2001 ประธานาธิบดีบุชได้ถือโอกาสประกาศว่ารัฐบาลของเขายังให้การสนับสนุนปาเลสไตน์ให้เป็นรัฐ ๆ หนึ่งควบคู่กับการมีสิทธิที่จะดำรงอยู่ของอิสราเอล (The idea of a Palestinian state has always been part of a vision, so long as the right to Israel to exist is respected.)⁴⁴ ซึ่งการประกาศดังกล่าวนี้ถือเป็นครั้งแรกที่สหรัฐฯ ประกาศสนับสนุนการเป็นรัฐของปาเลสไตน์ และหนึ่งอาทิตย์หลังจากนั้น ประธานาธิบดีบุชได้สนับสนุนให้รัฐปาเลสไตน์เกิดขึ้นโดยระบุว่าการปฏิรูปองค์การบริหารปาเลสไตน์ ซึ่งสหรัฐฯ ถือเป็นเรื่องในใจที่สหรัฐฯ ต้องการให้ปาเลสไตน์ดำเนินการก่อนที่สหรัฐฯ จะสนับสนุนให้มีการจัดตั้งรัฐปาเลสไตน์ ซึ่งสามารถให้ความมั่นใจแก่นานาชาติว่าจะสามารถกวาดล้างการก่อการร้ายให้หมดสิ้นและเมื่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงในตะวันออกกลางดีขึ้น สหรัฐฯ จะเรียกร้องให้อิสราเอลยอมอนุญาตให้ชาวปาเลสไตน์มีเสรีภาพในการเคลื่อนไหวได้มากขึ้น⁴⁵

ต่อมาในวันที่ 24 มิถุนายน 2002 ประธานาธิบดีบุชออกมากล่าวสุนทรพจน์ในประเด็นปัญหาตะวันออกกลาง โดยเรียกร้องให้ทุกฝ่ายร่วมกันสร้างสันติภาพในตะวันออกกลาง นอกจากนี้ยังเรียกร้องให้ชาวปาเลสไตน์เลือกตั้งผู้นำคนใหม่ที่เป็นผู้นำที่แตกต่างไปจากเดิมและเสนอให้ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ พร้อมกับมีรัฐสภาที่มีอำนาจเต็มเปี่ยม มีผู้บริหารระดับท้องถิ่น รวมทั้งระบบศาลที่มีอิสระ โดยทางสหรัฐฯ พร้อมให้การช่วยเหลือและจัดการเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ นอกจากนี้ ประธานาธิบดีบุชยังได้เรียกร้องให้อิสราเอลถอนกำลังทหารออกไปจากฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดน (West Bank) กลับไปอยู่จุดเดิมที่เคยอยู่เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2000 และหยุดการสร้างอาณานิคมชาวยิวฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดนและฉนวนกาซา ทำยที่สุด ประธานาธิบดีบุช ได้เรียกร้องให้อิสราเอลยอมรับเขตแดนก่อนสงครามปี 1967 และขอให้อิสราเอล

⁴⁴ George W. Bush, "President Meets with Congressional Leaders,"

<<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/10/20011002-1.html>>, 2 October 2001.

⁴⁵ บัณฑิต สะมะฮูน, "อิสราเอล," เอเชียรายปี 2003/2546 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), น. 367.

ยุติการควบคุมในฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดน เพื่อประชาชนชาวปาเลสไตน์จะได้ใช้ชีวิตตามปกติ สามารถไปไหนมาไหนได้โดยสะดวก นอกจากนั้นยังเรียกร้องให้ประเทศอาหรับหันมาติดต่อและมีสันถวไมตรีทั้งทางการทูตและการค้ากับอิสราเอลในสภาพประเทศเพื่อนบ้านโดยปกติ ขณะเดียวกัน โลกอาหรับก็ต้องหยุดการให้เงินช่วยเหลือแก่กลุ่มที่สหรัฐฯ มองว่าเป็นกลุ่มก่อการร้ายอย่าง ฮามาส อิสลามิกญิฮาด และ hizbullah (Hezbollah) ในเลบานอน ซึ่งมุ่งทำลายล้างประเทศอิสราเอล⁴⁶

ทั้งนี้ ท่าทีของประชาคมโลกไม่ได้เห็นด้วยกับข้อเสนอในการประกาศตั้งรัฐปาเลสไตน์ของประธานาธิบดีบุชภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว ด้วยเห็นว่าการตั้งเงื่อนไขเช่นนี้ไม่เป็นผลดีต่อปาเลสไตน์ เพราะว่าการที่จะให้มีการปฏิรูปองค์การบริหารปาเลสไตน์เท่ากับเป็นการโค่นอำนาจของอะเราะฟาต ซึ่งการกระทำดังกล่าวนอกจากจะบั่นทอนเสถียรภาพของปาเลสไตน์แล้วนั้นประชาคมโลกยังเห็นว่ามีความเสี่ยงที่รุนแรงกว่านั้นที่ควรบริหารจัดการ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเรื่องผู้อพยพหรือเรื่องเขตปกครองเป็นต้น⁴⁷

ในรอบปี 2002 ที่ผ่านไประชาคมระหว่างประเทศไม่ได้มีโอกาสเห็นความก้าวหน้าของปัญหาความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์มากนักอันเนื่องมาจากเนื่องด้วยเหตุผล 2 ประการ ดังนี้ *ประการแรก* ประชาคมระหว่างประเทศให้ความสนใจกับความตึงเครียดระหว่างสหรัฐฯ และอิรักหลังจากที่สหรัฐฯ กล่าวหาว่าอิรักที่นำโดยนายซัดดัม ฮุสเซนครอบครองอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง *ประการที่สอง* เสถียรภาพของรัฐบาลอิสราเอลภายใต้เนตาชานอนมีความชัดเจนกว่าภาวะผู้นำของฝ่ายขบวนการปลดปล่อยปาเลสไตน์ (PLO) ที่ต้องเผชิญกับการท้าทายไม่เพียงแต่เฉพาะจากสมาชิกภายในขบวนการของตนเองที่นิยมใช้ความรุนแรงในการตอบโต้กับอิสราเอลเท่านั้น แต่ยังต้องเผชิญกับการปฏิเสธความชอบธรรมโดยมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ

⁴⁶ George W. Bush, "President Bush Calls for New Palestinian Leadership,"

<<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/06/20020624-3.html>>, 24 June 2002.

⁴⁷ Elizabeth Bumiller, "THE MIDEAST TURMOIL: MIDDLE EAST; In Major Shift, Bush

Endorses Sharon Plan and Backs Keeping Some Israeli Settlements," <<http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9B03EED6173BF936A25757C0A9629C8B63&sec=&spon=&pagewanted=all>>, 15 April 2004.

ชัดเจนมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ดี ยังมีความพยายามทางการทูตที่จะแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าว โดยในช่วงปี 2002 มกุฎราชกุมารซาอูดีอาหรับได้เสนอแผนสันติภาพในการประชุมสุดยอด ณ กรุงเบรุต ประเทศเลบานอนในเดือนมีนาคม โดยข้อเสนอได้เรียกร้องให้อิสราเอลถอนตัวออกไปอยู่ ณ เส้นพรมแดนปี 1967 เพื่อแลกกับการรับรองจากประเทศในโลกอาหรับ⁴⁸ และให้มีการนำเสนอแผนการสันติภาพในตะวันออกกลางใหม่ที่มีวิธีการจัดการอย่างเป็นธรรมในประเด็นเรื่องผู้พลัดถิ่นและสามารถสร้างรัฐปาเลสไตน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น⁴⁹

2.2 แผนสันติภาพ (A Performance-Based Roadmap to a Permanent Status Solution to the Israel-Palestine Conflict)

ต่อมา ในปี 2003 ได้มีการก่อตั้งกลุ่ม Quartet ที่มีสมาชิก คือ สหรัฐฯ สหภาพยุโรป สหประชาชาติ และรัสเซียที่ได้นำเสนอแผนสันติภาพโดยถาวร (A Performance-Based Roadmap to a Permanent Status Solution to the Israel-Palestine Conflict) ในวันที่ 30 เมษายน 2003 อันมีเป้าหมายเพื่อบรรลุความเข้าใจระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ในปี 2005 โดยที่ทั้งสองฝ่ายสามารถเป็นรัฐที่อยู่เคียงคู่กัน และแก้ปัญหาทั้งหมดระหว่างยิวและอาหรับ⁵⁰ ทั้งนี้ อิสราเอล-ปาเลสไตน์นั้นจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อความรุนแรงและการก่อการร้ายได้สิ้นสุดลง เมื่อชาวปาเลสไตน์มีผู้นำที่มุ่งมั่นในการต่อต้านการก่อการร้ายที่มีความต้องการและสามารถสร้างประชาธิปไตยที่มีความอดทนและมีเสรีภาพพร้อมด้วยความเต็มใจที่จะทำสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้รัฐปาเลสไตน์ที่เป็นประชาธิปไตยได้รับการจัดตั้งและได้รับการยอมรับอย่างชัดเจน โดยการเจรจาเพื่อให้เกิดสันติภาพนี้มี 3 ขั้นตอนดังแสดงในตารางที่ 3.1⁵¹ กล่าวคือ

⁴⁸ Paul Reynold, "History of failed Peace Talks," <http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/1/hi/world/middle_east/6666393.stm>, 21 May 2007.

⁴⁹ Prince Abdullah bin Abdul Aziz, "The Arab Peace Initiative," <<http://www.al-bab.com/arab/docs/league/peace02.htm>>, 2002.

⁵⁰ ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์, "ตะวันออกกลาง," เอเชียรายปี 2003/2546 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), น. 330-331.

⁵¹ Department of State, "A Performance-Based Roadmap to a Permanent Two-State Solution to the Israeli-Palestinian Conflict," <<http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2003/20062.htm>>, 30 April 2003.

ตารางที่ 3.1

ตารางแสดงแนวทางสู่สันติภาพ (A Performance-Based Roadmap to a Permanent Status Solution to the Israel-Palestine Conflict)

ขั้นตอนที่ 1	ยุติการก่อการร้ายและความรุนแรง พื้นฟูคุณภาพชีวิตของชาวปาเลสไตน์ และสร้างสถาบันสำหรับชาวปาเลสไตน์
ระยะเวลา	เมษายน-พฤษภาคม 2003
เป้าหมาย	1. ชาวปาเลสไตน์ต้องยุติความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยกิจกรรมนี้ควรได้รับการสนับสนุนจากอิสราเอล 2. ทั้งปาเลสไตน์และอิสราเอลต้องหันมาให้ความร่วมมือกันในด้านความมั่นคงภายใต้แผนการ Tenet ด้วยการสร้างสถาบันการดูแลความมั่นคงของปาเลสไตน์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อยุติความรุนแรง การก่อการร้าย และการยั่วยุ 3. ปาเลสไตน์ควรมีการปฏิรูปเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการตั้งเป็นรัฐ รวมไปถึงการร่างรัฐธรรมนูญใหม่และจัดให้มีการเลือกตั้งที่เสรีและยุติธรรม 4. อิสราเอลควรทำทุกวิถีทางในการช่วยฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของชาวปาเลสไตน์ 5. อิสราเอลต้องถอนตัวออกจากเขตยึดครองของชาวปาเลสไตน์ตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน 2000 และให้รัฐทั้งสองอ้างไว้ซึ่งสถานภาพ ณ เวลานั้น (status quo) 6. อิสราเอลต้องยุติกิจกรรมการตั้งรกรากทุกๆ กิจกรรมที่ระบุในแผนการณ์ Mitchell
ช่วงที่สอง	ในช่วงนี้เน้นไปที่ทางเลือกในการสร้างรัฐปาเลสไตน์ที่มีอธิปไตยและมีอธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่อันเป็นการนำไปสู่สภาพของการมีถิ่นฐานโดยถาวร โดยเริ่มต้นหลังจากมีการเลือกตั้งในปาเลสไตน์และสิ้นสุดเมื่อมีความเป็นไปได้ในการตั้งรัฐปาเลสไตน์ที่มีพรมแดนชั่วคราวในปี 2003
ระยะเวลา	มิถุนายน-ธันวาคม 2003
เป้าหมาย	ขั้นนี้มีเป้าหมายหลักในการสานต่อกิจกรรมความร่วมมือทางด้านความมั่นคงที่มีประสิทธิภาพและมีความเข้าใจกัน เดินหน้าการฟื้นฟูวิถีชีวิตของชาวปาเลสไตน์และสร้างสถาบัน ให้สถาบันต่อรัฐธรรมนูญของปาเลสไตน์ สร้างตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ปฏิรูปสถาบันการเมืองให้เข้มแข็งและสร้างรัฐปาเลสไตน์ที่มีพรมแดนชั่วคราว
ช่วงที่สาม	เป็นการตกลงกันอย่างถาวรและเป็นจุดสิ้นสุดของความขัดแย้งระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์
ระยะเวลา	2005
เป้าหมาย	เสริมสร้างความเข้มแข็งให้การปฏิรูปและสถาบันของปาเลสไตน์ยิ่งขึ้น มีกิจกรรมด้านความมั่นคงที่มีประสิทธิภาพและการเจรจาระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ที่มุ่งเน้นให้เกิดข้อตกลงถาวรขึ้นในปี 2005

ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีแอเรียล ชารอนได้ตอบรับวิสัยทัศน์ของบุชที่เสนอตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2002 และแผนสันติภาพ (Roadmap) อันเป็นทางออกที่จะนำไปสู่สันติภาพถาวรของ 2 ประเทศที่อยู่เคียงบ่าเคียงไหล่กันอย่างสันติ⁵² แต่อย่างไรก็ดี กระบวนการสันติภาพตะวันออกกลางก็ประสบกับอนาคตที่มีตมอีกครั้งหนึ่งเมื่ออะเราะฟาตถึงแก่อสัญกรรมในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2004 ที่โรงพยาบาลทหารในประเทศฝรั่งเศส ทั้งนี้ ผลกระทบของการอสัญกรรมของนายอะเราะฟาตนั้นอาจพิจารณาได้ 3 ระดับ ดังนี้ *ระดับแรก ผลกระทบภายในปาเลสไตน์* กล่าวคือ ในกระบวนการสรรหาผู้นำคนใหม่ของขบวนการ PLO ซึ่งมีการตั้งข้อสังเกตไว้ว่าผู้นำคนต่อไปจะเป็นผู้นำโดดเด่นเพียงคนเดียวแบบนายอะเราะฟาต หรือจะเป็นระบบผู้นำร่วม (collective leadership) *ระดับที่สองเป็นระดับภูมิภาค* กล่าวคือ ผู้นำอิสราเอลอาจยินดีมากขึ้นที่เคยส่งเสริมการก่อการร้ายได้หมดบทบาททางการเมืองอย่างสิ้นเชิง และอาจรู้สึกมั่นใจมากขึ้นด้วยว่าอิสราเอลควรจะอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบในการต่อรองและเจรจากับผู้นำรุ่นใหม่ของ PLO ซึ่งไม่น่าจะมีประสบการณ์ทางการเมืองมากเท่านายอะเราะฟาต ในขณะเดียวกัน ผู้นำโลกอาหรับทั้งหลายก็อาจมีทั้งความหวังและความไม่แน่ใจในตัวผู้นำคนใหม่ของ PLO ว่าจะจัดการกับรัฐบาลอิสราเอลภายใต้การนำของนายชารอนได้หรือไม่ และ *ในระดับที่สาม ซึ่งเป็นผลกระทบระหว่างประเทศ* ได้แก่ ความเป็นไปได้ของผู้นำสหรัฐฯ จะมีความเชื่อมั่นมากขึ้นว่าจะสามารถชี้นำทิศทางการแก้ไขปัญหาระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์มากขึ้น⁵³ นอกจากนี้ ความรุนแรงที่เกิดจากการปะทะกันของฝ่ายอิสราเอล-ปาเลสไตน์ระหว่างเดือนกันยายน 2003 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2005 นั้นส่งผลให้กระบวนการสันติภาพตามแผนสันติภาพ (roadmap) ไม่เป็นไปดังที่ตั้งไว้⁵⁴

⁵² Ministry of Foreign Affairs of Israel, "Exchange of letters between PM Sharon and President Bush," <<http://www.mfa.gov.il/MFA/Peace+Process/Reference+Documents/Exchange+of+letters+Sharon-Bush+14-Apr-2004.htm>>, 14 April 2004.

⁵³ ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์, "ตะวันออกกลาง," *เอเชียรายปี 2005/2548* (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), น. 235-236.

⁵⁴ CIA World Fact Book, "Israel," <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/print/is.html>>, 20 March 2008.

2.3 Sharm el-Sheikh Negotiation

ในปี 2005 ข้อตกลงเพื่อสันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์นั้นได้ถูกนำขึ้นโต๊ะเจรจา ณ เมือง Sharm el-Sheikh ในเดือนธันวาคม 2005 พร้อมกับข้อเสนอให้ปาเลสไตน์หยุดยิงและลดการใช้ความรุนแรง⁵⁵ ฝ่ายปาเลสไตน์ได้เห็นชอบในข้อตกลงดังกล่าวและมีความพยายามที่จะทำให้สันติภาพเดินหน้าต่อไป ทางฝ่ายอิสราเอลก็เช่นกัน ในเดือนกันยายน 2005 อิสราเอลได้ดำเนินการรื้อถอนนิคมชาวยิวออกจากฉนวนกาซ่าพร้อมกับถอนทหารออกจากเขตเวสต์แบงก์และฉนวนกาซ่า เหลือไว้เพียงการควบคุมน่านน้ำ น่านฟ้า และการเข้า-ออกฉนวนกาซ่า⁵⁶ และจากการดำเนินนโยบายดังกล่าวของชาออนก็ส่งผลให้พรรคลิกุดไม่ให้การสนับสนุนนายชาออนอีกต่อไป ทำให้ชาออนต้องลาออกจากพรรคลิกุดและตั้งพรรคใหม่ชื่อพรรคคาดีมา เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2005 และเตรียมชิงชัยในการเลือกตั้งวันที่ 28 มีนาคม 2006 แต่อย่างไรก็ดีพรรคคาดีมาก็ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนั้น แม้ว่านายชาออนจะไม่ได้ร่วมลงชิงชัยในครั้งนั้นเนื่องจากป่วยเป็นโรคหัวใจจากการสาหัสก็ตาม ทำให้นายเอฮุด โอลเมิร์ต (Ehud Olmert) อดีตรองนายกรัฐมนตรีจากพรรคลิกุดได้รับโอกาสขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีของอิสราเอล⁵⁷

และในเดือนมีนาคม 2006 ทางด้านปาเลสไตน์ก็ได้มีการเปลี่ยนหัวหน้างานใหม่ในช่วงปลายเดือนมกราคมเช่นกัน โดยผู้บริหารจากกลุ่มฮามาส ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการขนานนามจากชาติตะวันตกว่าเป็นกลุ่มก่อการร้ายได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งและเข้ามาบริหารปาเลสไตน์แทนที่ขบวนการ PLO⁵⁸ แม้ว่านายมะห์มูด อับบาส (Mahmoud Abbas) (หรือ อาบู มาซีน (Abu Mazin)) จะเป็นผู้สืบทอดตำแหน่งประธาน PLO หลังจากการอสัญกรรมของอะเราะะฟาตก็ตามแต่

⁵⁵ CIA World Fact Book, "Israel," op. cit., footnote 47.

⁵⁶ CIA World Fact Book, "West Bank," <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/we.html>>, 20 March 2008.

⁵⁷ Nir Hasson, "Cabinet approves appointment of Ehud Olmert as interim PM," *Ha'aretz*, <<http://www.haaretz.com>>, 6 April 2006.

⁵⁸ Scott Wilson, " Hamas Victory Now a Major Issue in Israeli Election Campaign," <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/01/26/AR2006012602012.html>>, January 27, 2006.

อย่างไรก็ดี หลังจากผลการเลือกตั้งปรากฏออกมา ประชาคมโลกต่างแสดงท่าทีไม่ให้ยอมรับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของปาเลสไตน์นำโดยฮามาส โดยอ้างว่ารัฐบาลดังกล่าวไม่ยอมรับการมีอยู่ของอิสราเอล ไม่ยอมรับยุติการใช้ความรุนแรง และไม่ยอมรับข้อตกลงสันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ที่ดำเนินมาเป็นระยะเวลายาวนานแล้ว⁵⁹

ทางด้านอิสราเอล หลังการเลือกตั้งนายโอลเมิร์ตได้เดินทางไปพบกับประธานาธิบดีบุชในวันที่ 22 พฤษภาคม 2006 และกล่าวว่าพร้อมจะสานต่อนโยบายของชาออน ทั้งนี้ประธานาธิบดีบุชได้แถลงต่อสื่อมวลชนว่าอิสราเอลภายใต้การนำของประธานาธิบดีเฮอร์ซูล โอลเมิร์ตจะให้ความร่วมมือต่อแผนสันติภาพ (Roadmap) และวิสัยทัศน์ 2002 ของเขาอันจะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาถาวรระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ต่อไป นอกจากนี้ ประธานาธิบดีบุชยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่ากลุ่มฮามาสมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเลือกสันติภาพ สหรัฐฯ และประชาคมโลกต้องการให้ฮามาสยอมรับสิทธิการมีอยู่ของอิสราเอล ละทิ้งการก่อการร้าย และแน่นอนว่าอิสราเอลจะไม่สัญญาใด ๆ กับกลุ่มที่ไม่ยอมรับการมีอยู่ของอิสราเอลและทำร้ายประชาชนของอิสราเอล⁶⁰ และในวันที่ 20 กันยายน 2006 ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ได้เปิดโอกาสให้ประธานาธิบดีมะห์มูด อับบาส ได้เข้าพบระหว่างการประชุมสุดยอดของสหรัฐฯ เนื่องในโอกาสเข้าร่วมประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ⁶¹ ซึ่งนับเป็นการได้พบกันครั้งแรกของผู้นำทั้งสองและเป็นการประกาศเจตนารมณ์อย่างชัดเจนของสหรัฐฯ ในการไม่ยอมรับผลการเลือกตั้งของปาเลสไตน์และรัฐบาลที่นำโดยกลุ่มที่สหรัฐฯ เชื่อว่าเป็นกลุ่มก่อการร้าย

ต่อมา ในเดือนกรกฎาคม 2006 อดีตนายกรัฐมนตรี โทนี แบลร์ (Tony Blair) แห่งอังกฤษได้รับการแต่งตั้งให้เป็นทูตพิเศษในกิจการตะวันออกกลางของกลุ่ม Quartet เพื่อช่วยในกิจการสร้างสันติภาพในตะวันออกกลางหลังจากพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่อย่างไรก็ดี หลังจากได้รับแต่งตั้งเพียงไม่นาน ดร.คอนโดลิซ่า ไรซ์ (Condoleezza Rice) รัฐมนตรีต่างประเทศ

⁵⁹ CIA World Fact Book, "West Bank."

⁶⁰ อับดุลรอฮ์มาน สือแต, "บทบาทสหรัฐอเมริกาต่อการสร้างสันติภาพระหว่างอาหรับ-อิสราเอล".

⁶¹ White House, "Peace in the Middle East" <<http://www.whitehouse.gov/infocus/mideast/index.html>>, 13 January 2008.

สหรัฐฯ ก็ได้ให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์ Telegraph ของอังกฤษว่า บทบาทของแบลร์นั้นเป็นเพียง “การเติมเต็มส่วนที่ขาดไป” (Completely Complement) เท่านั้น และสหรัฐฯ จะยังคงเป็นผู้ดำเนินการดำเนินงานใน Quartet⁶² ซึ่งจากการให้สัมภาษณ์ดังกล่าวอาจหมายความว่าแบลร์ไม่อาจเป็นผู้นำที่จะทำให้สันติภาพในตะวันออกกลางเกิดขึ้นได้หากสหรัฐฯ ไม่เห็นชอบ

2.4 การเจรจาสันติภาพที่เมืองแอนนาโพลิส (Annapolis Peace Negotiation)

เมื่อเข้าสู่ปี 2007 สหรัฐฯ นำโดยประธานาธิบดีบุชแห่งพรรครีพับลิกันได้ออกมาปลุกเร้าให้เกิดสันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ขึ้น โดยประธานาธิบดีบุชได้เรียกร้องให้จัดการประชุมสันติภาพในภูมิภาคตะวันออกกลางโดยมี ดร.คอนโดลิซ่า ไรซ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐฯ เป็นผู้ดำเนินงาน มีการเชิญตัวแทนระดับสูงของประเทศอาหรับเข้าร่วมประชุมรวมไปถึงตัวแทนจากอิสราเอลและปาเลสไตน์ด้วย⁶³ ทั้งนี้ ดร.ไรซ์ ได้เดินทางไปเยือนอิสราเอลและปาเลสไตน์ในระหว่างวันที่ 14-18 ตุลาคม 2007 เพื่อหารือกับผู้นำระดับสูงของอิสราเอลและ PA (Palestinian Authority) โดยการเยือนครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเรียกเสียงสนับสนุนจากประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคต่อการประชุมสันติภาพตะวันออกกลางที่สหรัฐฯ จะเป็นเจ้าภาพรวมถึงกระตุ้นให้อิสราเอลและปาเลสไตน์หาจุดยืนร่วมกันในร่างประกาศหลักการ (Joint Declaration) ทั้งนี้ จุดยืนของประธานาธิบดีปาเลสไตน์ต้องการให้มีการชี้ชัดประเด็นสำคัญในสถานะสุดท้าย (final status) พร้อมกับกำหนดช่วงเวลาที่จะดำเนินการในแต่ละเรื่อง ได้แก่ ปัญหานครเยรูซาเล็ม ปัญหาเขตแดน ปัญหาสิทธิของผู้ลี้ภัยชาวปาเลสไตน์ในการกลับคืนสู่มาตุภูมิ ปัญหานิคมชาวยิวในเขตยััดครอง เป็นต้น ในขณะที่ฝ่ายอิสราเอลต้องการให้ร่างดังกล่าวนี้เป็นเพียงกรอบการดำเนินการที่มีเนื้อหากว้าง ๆ สำหรับการเจรจาวิภาคีในครั้งต่อไป⁶⁴ ในประเด็นดังกล่าวนี้

⁶² Tim Butcher, “US to keep Blair out of the Middle East,” *Telegraph*, <<http://www.telegraph.co.uk/news/main.jhtml?xml=/news/2007/07/20/wblair120.xml>>, 23 July 2007.

⁶³ Helene Cooper, “Bush to Bolster Abbas and Seek Peace Talks,” <http://www.nytimes.com/2007/07/17/washington/17prexy.html?_r=2&hp=&adxnnl=1&oref=slogin&adxnnlx=1184679277-KBM/Kh96bGoVkfUMqgl3yQ&oref=slogin>, 17 July 2007.

⁶⁴ สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเทลอาวีฟ, “รายงานการเมืองอิสราเอล,” (5 ตุลาคม 2550), (คัดสำเนา).

สำหรับสหรัฐฯ เองมองว่าการจะร่างประกาศหลักการที่มีความจริงจังไม่จำเป็นเสมอไปว่าต้องมีเนื้อหาสาระรายละเอียดมาก โดยหากพูดถึงเรื่องการจัดตั้งรัฐปาเลสไตน์แล้วก็จำเป็นต้องพูดถึงประเด็นที่เป็นปัญหาเป็นสำคัญ⁶⁵

และในวันที่ 27 พฤศจิกายน 2007 ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ได้เป็นเจ้าภาพจัดให้มีการประชุมเพื่อเจรจาแก้ไขข้อขัดแย้งในกรณีพิพาทระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 50 ประเทศ ณ ห้องประชุมกองทัพเรือ เมือง Annapolis (ห่างจากวอชิงตันดีซี 51 กิโลเมตร) รัฐแมริแลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งการประชุมครั้งนี้บุชให้เหตุผลว่าจากการที่กรณีพิพาทดังกล่าวได้ค้างคามมาถึง 7 ปีเนื่องจากความล้มเหลวในยุคของคลินตันรัฐบาลจึงมีความพยายามในการดำเนินการเพื่อหาทางยุติความขัดแย้งระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ให้ได้ภายในสิ้นปี 2008⁶⁶ ซึ่งแม้ว่าผลการประชุมครั้งนี้อาจไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากนักเนื่องจากจะต้องมีการจัดทำรายละเอียดที่เป็นกรอบการดำเนินงานหรือแผนปฏิบัติการอีกครั้งหนึ่ง แต่ก็สามารถสรุปผลการประชุมเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. อิสราเอลและปาเลสไตน์จะบรรลุข้อตกลงในเรื่องดินแดนและสถานภาพภายในสิ้นปี 2008 โดยจะให้ผู้มีแทนของทั้งสองประเทศประชุมครั้งแรกที่กรุงเยรูซาเล็ม ในวันที่ 12 ธันวาคม 2007 และหลังจากนั้นนายกรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศก็จะมีการพบกันทุกสัปดาห์⁶⁷

2. ขณะนี้เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมและถึงเวลาแล้วที่รัฐอาหรับจะร่วมกันต่อต้านการมีอำนาจเพิ่มขึ้นอย่างมากของอิหร่าน ซึ่งอิหร่านให้การสนับสนุนด้านการทหารแก่กลุ่มฮามาสที่เป็นกลุ่มก่อการร้ายและมีกลุ่มฮามาสบางส่วนได้ต่อต้านการประชุมในครั้งนี้

3. สำหรับกรณี สถานภาพของกรุงเยรูซาเล็ม และผู้ลี้ภัยชาวปาเลสไตน์ได้มีเป้าหมายในการหาทางออกสุดท้าย (final status) ก่อนที่ประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู บุช จะพ้นจากตำแหน่งในเดือนมกราคม 2009⁶⁸

⁶⁵ สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเทล อาวีฟ, “รายงานการเมืองอิสราเอล,” (3 ตุลาคม 2550), (ข้อสันนา).

⁶⁶ Stephen Lee Myers, Bush's Rocky Road to Mideast Peace : The Anti-Clinton looks Clintonesque,” International Herald Tribune (28 November 2007), p.p. 1 and 8.

⁶⁷ Adam Entous and Sue Fleming, “Israel, Palestinians commit to 2008 peace treaty,” <<http://www.reuters.com/article/topNews/idUSN2636654420071127?feedType=RSS&feedName=topNews>>, 27 November 2007.

สำหรับการประชุมครั้งนี้ หลายฝ่ายได้มีความเห็นที่แตกต่างกันไป ทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการจัดประชุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มฮามาสที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการประชุมครั้งนี้ได้ออกมาแสดงความไม่พอใจอย่างเห็นได้ชัด โดยอดีตนายกรัฐมนตรีที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนเมื่อต้นปี 2006 นายอิสมาอีล ฮานียะฮ์ (Ismail Haniyeh) กล่าวว่า “ชาวปาเลสไตน์จะไม่ยอมผูกมัดใด ๆ จากการตัดสินใจที่เกิดจากการประชุมที่ Annapolis” และ “ประชาชนชาวปาเลสไตน์เชื่อว่าการประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมและข้อตกลงที่ไร้ประโยชน์ที่จะทำลายสิทธิของเรา”⁶⁹

ทั้งนี้ สันติภาพจะเกิดขึ้นจากการประชุมนี้หรือไม่มีเพียงเวลาเป็นผู้ตัดสิน ณ ปัจจุบันเราชาวโลกก็เพียงได้แต่หวังว่าสันติภาพจะเกิดขึ้นเพื่อสันติสุขของชาวปาเลสไตน์ ชาวอิสราเอล ต่อภูมิภาคตะวันออกกลางและต่อโลก ซึ่งบทบาทในอนาคตสหรัฐฯ ต่อกระบวนการสันติภาพปาเลสไตน์นั้นจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับผู้ที่ขึ้นมากุมบังเหียนเป็นผู้นำประเทศในอนาคต ดังนั้นในการวิเคราะห์บทบาทของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการสันติภาพปาเลสไตน์ในอนาคตนั้น ผู้ศึกษาได้รวบรวมคำหาเสียงจากผู้สมัครลงชิงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ ในปี 2008 ในประเด็นเกี่ยวกับสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์ของแต่ละคนแต่ละพรรคมาแสดงเป็นตารางเปรียบเทียบดังนี้

⁶⁸ Ron Bousso and Ezzedine Said, “Israel and Palestinians vow to seek peace deal by end 2008,” <http://news.yahoo.com/s/afp/20071127/wl_mideast_afp/mideastdiplomacy>, 27 November 2007.

⁶⁹ BBC News, “ Hamas dismisses Middle East talks” <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/7112457.stm>, 26 November 2007.

ผู้สมัครชิงชัยประธานาธิบดีสหรัฐฯ ปี 2008 กับนโยบายเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์⁷⁰

ผู้สมัคร/ นโยบาย	สนับสนุน อิสราเอล/ ไซออนนิสต์	ยอมรับ Anti- Terrorism Act 2006 ⁷¹	สนับสนุนเงิน อาวุธและ เทคโนโลยีแก่ อิสราเอล	สนับสนุน การสร้าง กำแพง (security wall)	สนับสนุนให้ เยรูซาเล็มเป็น เมืองหลวง ของอิสราเอล	สนับสนุนการ โดดเดี่ยวศัตรู ของอิสราเอล และมองว่า รัฐบาล ปาเลสไตน์ เป็นกลุ่มก่อ การร้าย	เรียกร้องให้ปาเลสไตน์ 1) เลิกการก่อการร้าย 2) ยอมรับการมีอยู่ของ อิสราเอล 3) ยอมรับข้อตกลงที่ ผ่านมาเกี่ยวกับการตั้ง รัฐปาเลสไตน์	เห็นว่าสหรัฐฯ ควรมีบทบาท ที่จำกัดในการ เจรจา	สนับสนุนให้อัตต ประธานาธิบดี คลินตัน เป็นผู้ ประสานการ เจรจาสันติภาพ ระหว่าง อิสราเอล- ปาเลสไตน์	สนับสนุนการ เจรจาโดยตรง ระหว่าง อิสราเอล- ปาเลสไตน์ รวมถึงการ เจรจาร่วมกับ ฮามาส	สนับสนุนการตั้งรัฐ ปาเลสไตน์และให้ ยอมรับสิทธิในการ กำหนดใจตนเอง ของชาวปาเลสไตน์ (Self Determination)
พรรค เดโมแครต											
โจเซฟ ไบเดน	/	/	/			/	/				
ฮิลลารี คลินตัน	/	/	/	/			/				
คริสโตเฟอร์	/	/	/				/		/		

⁷⁰ Council on Foreign Relation, "The Candidates on the Israeli-Palestinian Conflict," <<http://www.cfr.org/publication/14756/>>, 18 October 2007.

⁷¹ Anti-Terrorism Act 2006 เป็นกฎหมายที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในสถาบันประชาธิปไตยในพื้นที่การปกครองของ PA

George W. Bush, "President's Statement on S. 2370, the 'Palestinian Anti-Terrorism Act of 2006'," <<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/12/20061221-4.html>>, 21 December 2006.

ในปัจจุบัน (เมษายน 2008) ได้มีความก้าวหน้าของการเลือกผู้สมัครชิงชัยตำแหน่งประธานาธิบดีของทั้งสองพรรค โดยในฝ่ายรีพับลิกัน นายจอห์น แม็คเคน (John McCain) ได้รับเลือกเป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการ ในขณะที่ทางฝ่ายพรรคเดโมแครตยังอยู่ในช่วงการชิงชัยกันระหว่างนางฮิลลารี รอดแฮม คลินตัน (Hillary Rodham Clinton) และนายบารัค โอบามา (Barack Obama) ซึ่งในการนี้ ผู้ศึกษาจึงขอเสนอนโยบายของผู้สมัครลงเลือกตั้งประธานาธิบดีที่มีต่อกระบวนการสันติภาพเพื่อสามารถวิเคราะห์แนวโน้มของการดำเนินนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ต่อกระบวนการสันติภาอิสราเอล-ปาเลสไตน์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

นายจอห์น แม็คเคน (John McCain) แม็คเคนมองว่าสหรัฐฯ ควรให้การสนับสนุนอิสราเอลโดยให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ทางด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการทหาร และให้ความมั่นใจกับอิสราเอลว่าจะยังคงเป็นผู้มีกำลังทางการทหารสูง (qualitative military edge) นอกจากนี้ ในประเด็นเรื่องกระบวนการสันติภาพ แม็คเคนมองว่าสันติภาพระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อฮามาสยุติการปฏิบัติการและการใช้ความรุนแรง⁷²

นางฮิลลารี รอดแฮม คลินตัน (Hillary Rodham Clinton) นางคลินตันมองว่า ใน การที่จะสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ได้นั้น สหรัฐฯ จำเป็นต้องถอนทหารออกจากอิรัก เพราะว่าการก่อประทุพ่วนพื้นฐานของสันติภาพนั้นมีอยู่แล้วในข้อตกลงที่ทำไว้ตั้งแต่ปี 2000 แล้ว คือ การที่ปาเลสไตน์จะเป็นรัฐอยู่บนดินแดนกาซ่าและเวสต์แบงก์ โดยแลกกับการประกาศว่าสงครามสิ้นสุดลง ยอมรับการมีอยู่ รับรองความปลอดภัย และให้การยอมรับทางการทูตกับอิสราเอล และยอมให้อิสราเอลมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศอาหรับ ทั้งนี้ สันติภาพดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการสนับสนุนของชาติอาหรับในการทำให้ผู้นำปาเลสไตน์คำนึงถึงสันติภาพและมีความปรารถนาที่จะเจรจากับอิสราเอล⁷³

⁷² John McCain, "An Enduring Peace Built on Freedom," *Foreign Affairs*, <<http://www.foreignaffairs.org/20071101faessay86602/john-mccain/an-enduring-peace-built-on-freedom.html>>, November/December 2007.

⁷³ Hillary Rodham Clinton, "Security and Opportunity for the Twenty-First Century," *Foreign Affairs*, <<http://www.foreignaffairs.org/20071101faessay86601/hillary-rodham-clinton/security-and-opportunity-for-the-twenty-first-century.html>>, November/December 2007.

นายบารัก โอบามา (Barack Obama) โอบามามองว่า สหรัฐฯ ควรให้ความมั่นใจในความปลอดภัยกับอิสราเอลที่ถือเป็นพันธมิตรที่เข้มแข็งและเป็นประเทศเดียวที่เป็นประชาธิปไตยในภูมิภาคตะวันออกกลาง ทั้งนี้ สหรัฐฯ ต้องช่วยอิสราเอลในการแยกแยะและสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรที่ต้องการให้เกิดสันติภาพอย่างแท้จริง และต้องโดดเดี่ยวผู้ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งและความไร้เสถียรภาพ โดยหากเขาได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีนั้น วิธีการที่จะนำมาซึ่งสันติภาพของโอบามา คือ การส่งนักการทูตฝีมือดีเข้าไปให้ความช่วยเหลือให้ทั้งสองฝ่ายสามารถสื่อสารระหว่างกัน และช่วยในการหาทางออกของปัญหาร่วมกัน นอกจากนี้ ยังเป็นผู้ติดตามผลงานและรายงานผลการดำเนินการของกระบวนการสันติภาพได้⁷⁴

จากที่ได้กล่าวมา อาจคาดการณ์ได้ว่านโยบายของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการรักษาสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์คงจะไม่มีเปลี่ยนแปลงมากนัก เนื่องมาจากกลุ่มผู้นำที่เป็นหัวเรือในการผลักดันสหรัฐฯ ให้ลองไปในลำนำแห่งกระแสนั้นเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนอิสราเอลอย่างเต็มเปี่ยม ดังนั้น สันติภาพอย่างที่เรารู้จักอาจไม่เห็นในอนาคตอันใกล้นี้ แต่อย่างไรก็ดีโลกกำลังเปลี่ยนไป สงครามไม่ใช่คำตอบสุดท้ายสำหรับทุกอย่างดังนั้นแสงสว่างแห่งความหวังยังคงเรืองรองและผู้ที่ศึกษา ก็เชื่อว่าสันติภาพจะเกิดขึ้นได้แม้จะต้องใช้เวลาก็ตาม

⁷⁴ Barack Obama, "Renewing American Leadership," *Foreign Affairs*,

<<http://www.foreignaffairs.org/20070701faessay86401/barack-obama/renewing-american-leadership.html>>, July/August 2007.